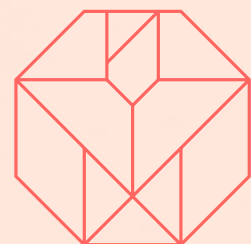

Gør en forskel
VIA Pædagoguddannelsen

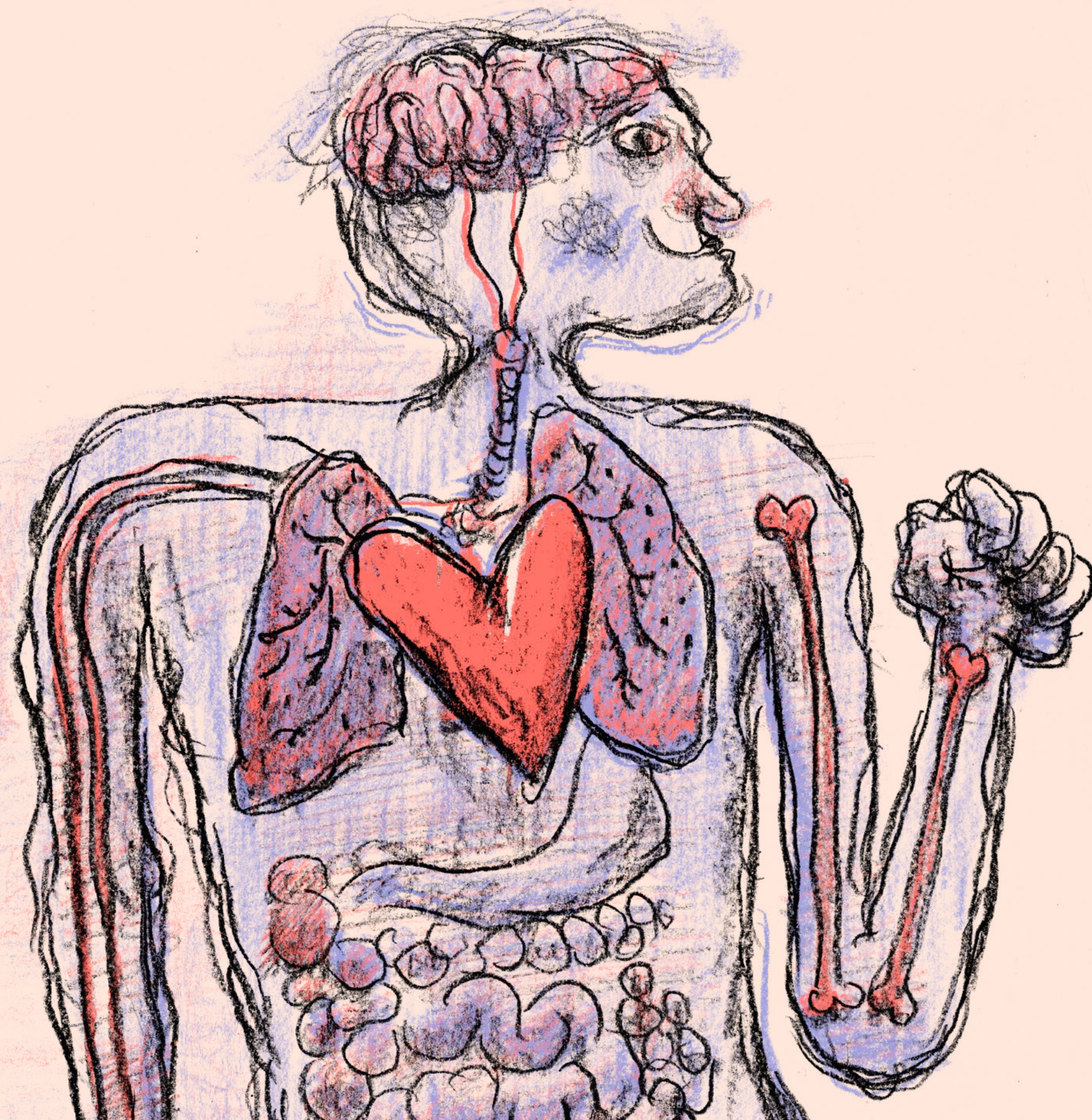
Nr. 8, december 2015

VIA University College

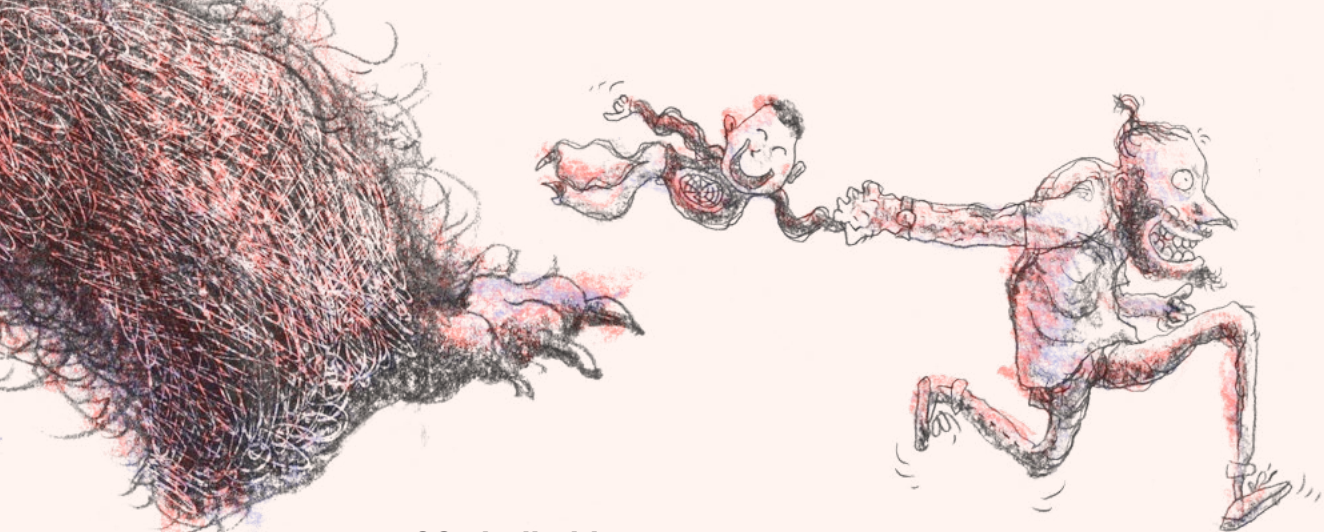

PÆDAGOGISK EXTRAKT

TEMA: Kroppen i pædagogikken

INDHOLD

02 Indhold

03 Leder

Giv kroppen plads i pædagogikken

04 Redaktørens klumme

Maskine – med bankende hjerte

Krop – der bevæger os

05 Kroppen trænger sig altid på i pædagogikken

09 Suget i maven er legens drivkraft

12 Jeg slipper de dumme tanker

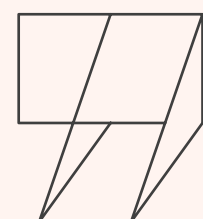
Krop – når det er vildt og farligt

15 Det sjoveste er det, jeg næsten ikke tør

18 Stop IKKE, mens legen er god

20 Fysiske rammer inspirerer børn

9

Det sjoveste jeg ved,
er det, jeg næsten
ikke tør ...

15

Anmeldelse

21 (Over)beskyttende – men til gavn for hvem?

Krop og seksualitet

23 Seksualvejlederruddannelsen

25 Det handler altså ikke særlig meget om sex

27 Man skal vide noget og ikke bare synes

29 Lad os bruge frygten konstruktivt

31 Frygten for øjne i nakken

Krop i dagtilbud

32 Idrætten går hånd i hånd med pædagogikken

33 Certificerede idrætsbørnehaver

34 Det må godt gøre lidt ondt

36 Vores mindset er på bevægelse

Krop og mentalt nærvær

38 Presencing – når nærvær smitter

41 Når kroppen giver plads til følelserne

Krop og medier

43 Kroppen i filmen

46 Digitale eksperimenter med kroppen

Krop i skolen

48 Fokus på bevægelse i skolen

50 De glemmer aldrig Pythagoras

52 Når kroppen genkender rum og regler

Spids pen

55 Det farefulde er legens benzin

Redaktionsansvarlig

Jeanette Ringgard Svendsen
jesv@via.dk

Layout

Lene Schaarup
lens@via.dk

Illustration

Thomas Vium
thomasvium@gmail.com

Journalist

Hanne Duus
hd@via.dk

Produktion

VIA kommunikation – 2015

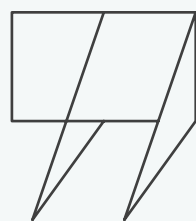
ISSN:2246-7920

29

LEDER

Giv plads til kroppen i pædagogikken

Kostpolitikker og bevægelsesbånd ... Vi er spændt for en sundhedsdiskurs, der i et kritisk perspektiv reducerer kroppen til en funktionel, fysik maskine: Parat, effektiv og i ordentlig stand. Vi disciplinerer konstant kroppen, så den matcher de krav og forventninger, samfundet stiller.

Sundhedsdiskursen har sit klare aftryk i det pædagogiske arbejde. Børn og brugere skal i stigende grad bevæge sig. Fordi det er sundt. Fordi de så vil koncentrere sig bedre. Fordi det er godt for deres motoriske udvikling. Eller simpelthen fordi det står i loven, at de skal.

For snævert blik på kroppen

Men udfordringen er, at mange pædagoger mister ejerskab og engagement, når krop og bevægelse spændes for en bestemt "formåls-logik". De rationelle begrundelser kommer let til at stå i vejen for en bredere forståelse af, hvordan kroppen kan få plads i det pædagogiske arbejde.

For hvad nu hvis pædagoger inddrager kroppen i deres arbejde med børn og brugere, bare fordi det er sjovt? Fordi mennesket oplever og tager verden ind på en anderledes måde, når kroppen er i fokus. Fordi kommunikationen glider lettere. Eller bare fordi det er en dejlig, sanselig, lidenskabelig måde at være sammen på?

Giv kroppen mere plads i det pædagogiske arbejde

Temanummeret sætter fokus på Kroppen i pædagogikken og inviterer pædagoger og forskere til at fortælle, inspirere og begrunde, hvordan kroppen får plads i det pædagogiske arbejde. Vi ser på, hvilken rolle pædagogers egen kropslige habitus spiller, når det fx handler om børns vilde og risikofyldte leg.

Vi ser på, hvad der sker, når kroppen seksualiseres og pædagogens samvær og nærvær med børn problematiseres. Og kommer med bud på, hvordan kroppen kan få plads i pædagogisk arbejde, når den ikke alene kobles til "bevægelse" – men lige så selvfølgelig tænkes sammen med æstetik, medier, sprog.

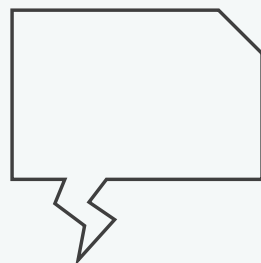
God læselyst

OM

Peter Møller Pedersen
pmp@via.dk
Uddannelseschef for VIA Pædagoguddannelsen

REDAKTØRENS KLUMME

Maskine – med bankende hjerte ...

Kroppen er et stykke mekanik. En simpel maskine med pumpefunktioner og andre smarte installationer. Et stykke hardware, der holder os stående og gående. Men samtidig bærer kroppen rundt på vores personlighed. Den huser vores følelser og er vært for alverdens stemninger; begejstring, glæde, modløshed og fortvivlelse. Vi tager verden ind gennem kroppens sanseapparat. Og kroppen sætter os i kontakt med den anden. Ja, en enkelt berøring kan manipulere, stimulere, irritere og sætte den andens krop i bevægelse. Væk fra dig, ind i et favntag eller mod dig med en syngende lussing.

Mellem naturvidenskab og humanisme

På forsiden af dette nummer har illustrator, Thomas Vium, fortolket det aktuelle tema: Kroppen i pædagogikken. Knogler og kredsløb, lunger og lever, hjerne og et stort, rødt bankende hjerte er forenet i én og samme krop. For "kroppen befinder sig et underligt sted mellem naturvidenskab og humanisme. Mellem et snævert fokus på fysisk sundhed og benhårde facts og et åbenlyst behov for at sanse, føle og mærke, at vi er til", forklarer han.

Krop på mange måder

Thomas Vium ophæver i sin illu-

stration det dualistiske blik på kroppen. Og indfanger essensen af det temanummer, du har klikket dig ind i. Denne gang ser vi på kroppen i en pædagogisk kontekst. Hvordan en dominerende sundheds- og sikkerhedsdiskurs presser børns mulighed for at udfolde sig vildt og farligt. Og hvordan reflekterede pædagoger kan guide og ramme-sætte børns risikobetonede og kaotiske leg, så det vilde bliver drivkraft og giver sug i maven.

Vi kobler krop, seksualitet og pædagogik, når vi fortæller om seksualvejledningsuddannelsen, og når vi giver stemme til tre mandlige pædagoger, der

beskriver pædofilifrygten. I magasinet får du også indblik i, hvordan du kan træne mentalt nærvær og blive mere fysisk til stede. Og hvordan digitale medier kan bruges til at skærpe børns bevidsthed om, hvad kroppen egentlig kan.

Rigtig god fornøjelse!

OM

Jeanette Svendsen
jesv@via.dk

Lektor på VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og redaktør af Pædagogisk Extrakt

Følg os også på [Facebook](#) og kom med idéer til temaer, vi skal tage op. Har du selv en vigtig historie at fortælle, så tøv ikke med at kontakte os!

Glæd dig også til kommende temanummer:
Forår 2016
Deltagelse – må jeg være med?

KROP OG BEVÆGELSE

Af Jens-Ole Jensen, Forsknings- og udviklingsleder for VIA Børn og Unges Kultur, VIA Pædagogik og Samfund

Kroppen trænger sig altid på i pædagogikken

Kroppen er først og mest vores direkte vej til at erkende og erobre verden. Det er vigtigt at huske på i alle former for pædagogisk arbejde. Især i en tid, hvor kroppen let reduceres til redskab for læring eller betragtes som en bøvlet modstander, der larmer, ikke fungerer optimalt eller forfalder med alderen.

OM

Jens-Ole Jensen
joj@via.dk

Forsknings- og udviklingsleder
for VIA Børn og Unges Kultur og
docent i idræt og bevægelse

Jens-Ole Jensen er særligt optaget af, hvordan børn og unges kropslighed indgår i institutioner og skolers dannelse, opdragelse og læring.

KROP OG BEVÆGELSE

En talemåde siger, at vi bruger de første 6 år af vores liv på at lære, at bevæge os og de næste 10 år på, at lære at sidde stille. Selvom mange – måske især børn – føler det sådan, er det naturligvis ikke helt sandt. Bevægelse og kropslighed er allestedsnærværende. Kroppen er i pædagogikken, kroppen er i skolen og kroppen er der, når vi bliver gamle. Det er så indgroet, at vi ofte tager kroppen for givet.

Som andre talemåder dækker den alligevel over en visdom, der er værd at erindre sig. Når børn begynder i skolen, oplever de, måske for første gang, at barndommens kropslige frihed og kroppen som primær erkendelsesvej udfordres af et mere kognitivt eller reflektivt lærings- og menneskesyn. Der er en lang tradition for at arbejde med kroppen i pædagogikken, men også en tendens til, at jo ældre vi bliver, des mindre vægt tildeles kroppen i opdragelse og læring. I stedet for at kroppen opfattes som vores mulighed for at erkende og erobre verden, skifter perspektivet til i højere grad at handle om, at kroppen er et redskab, der blandt andet kan bidrage til læring og trivsel. Eller ligefrem, at kroppen er bøvlet og yder modstand. Som når den larmer i skolen eller forfalder med alderen.

Når kroppen opleves som modstand

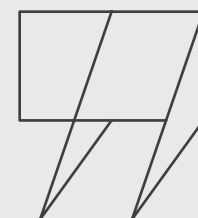
Kroppen skaber modstand og trænger sig på i pædagogikken i forskellige forklædninger. Overordnet kan vi tale om to former for modstand – når kroppen forfalder eller når kroppen forstyrres. Hvad

enten det kropslige forfald tager sig ud som funktionsnedsættelse, fedme eller er betinget af alder, sætter biologien sig igennem på måder, der kalder på særlige pædagogiske forholdsregler og interventioner.

Når kroppen forstyrres, er der i mindre grad tale om biologiske forhold men i højere grad om kulturelle, sociale og opdragelsesmæssige disciplineringer. Når børnene skal lære at sidde stille i skolen, kan det indvendes, at det til dels handler om, at der i skolen har hersket en traditionel opfattelse af, hvordan man lærer bedst. Heldigvis er der med den nye skolereform igangsat en proces, hvor mere varierede læringsformer vinder indpas.

Men det eksempel handler også om, at kroppe nogle gange ople-

Vi bruger de første 6 år af vores liv på at lære at bevæge os. Og de næste 10 år på **at lære, at sidde stille.**

Forsknings- og udviklingsprogrammet

I programmet Krop, idræt og bevægelse forsøger en række projekter bl.a. at forstå og skabe praksisnær viden om:

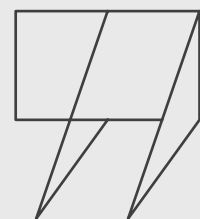
- Hvordan bevægelse kan integreres i pædagogisk praksis, så den understøtter læring?
- Hvordan institutioner og skoler disciplinerer børn gennem kroppen?
- Hvordan lærere og pædagoger arbejder med motion og bevægelse i folkeskolen?
- Hvorvidt fysisk aktivitet kan understøtte trivsel og et godt læringsmiljø?

Læs mere om programmets projekter [her](#).

KROP OG BEVÆGELSE

Den mest dominerende tendens er en stigende **instrumentalisering af kroppen**.

ves for vilde og larmende – ikke mindst hvis der er mange af dem samlet på lidt plads. Med andre ord er der behov for, at børnenes kroppe civiliseres og disciplineres for, at alle kan trives. Det er det, vi i dagligdagen forstår som omgangsregler, sociale kompetencer eller slet og ret opdragelse.

Kroppen instrumentaliseres

Den formentlig mest dominerende tendens i relation til kroppen i pædagogikken relaterer sig til en stigende instrumentalisering af kroppen. Kroppen bruges i denne forståelse som et redskab til understøttelse af læring eller udvikling, der ligger ud over den kropslige aktivitet i nuet. Igen kan skolereformen bruges som eksempel. Indførelsen af motion og bevægelse i 45 minutter om

dagen er begrundet i, at det skal fremme elevernes sundhed, læring og trivsel.

Men det er den samme logik, der gør sig gældende, når brugen af perleplader begrundes med, at det fremmer finmotorikken eller at tegning træner børnene i at holde på en blyant, så de kan blive parate til at komme i skole. Diskursen om livslang læring, der bl.a. medvirker en tidligere og tidligere målrettet lærings-

indsats, er udtryk for en instrumentalisering, hvor man hele tiden er på vej et sted hen.

Når kroppen er en mulighed

En helstøbt kropspædagogik rummer også legen i nuet. Kroppen er vores adgang til verden og megen erkendelse har sit direkte udspring heri. Der ligger et hav af muligheder i pædagogisk arbejde med at sanse og percipere omverde-

KROP OG BEVÆGELSE

EROBRING

Vi sanser, perceperer – og erobrer verden med vores kroppe

nens varierede og righoldige mangfoldighed. Det er sjovt at snurre hurtigt rundt, løbe stærkt eller mærke suset i maven, når man rutsjer. Alle bevægelser man laver for bevægelsens egen skyld, er eksempler på, at man i pædagogikken arbejder med kroppen som mulighed. At sparke til en fodbold, at få kendskab til regler og konventioner i lege og spil, som er en del af vores fælles kultur. At tilegne sig kropslige kompetencer bidrager til, at man kan tage aktivt del i sin kultur. At kroppen er vores adgang til verden betyder også, at det er herigennem, vi kommunikerer med andre. Især for de målgrupper, der er en del af det pædagogiske professionsfelt – børn, funktionsnedsatte eller udsatte grupper – er en bevidsthed om kropslig kommunikation en mulighed for at aflæse andres signaler og være tydelig i sine egne.

Pædagoger skal holde fast i kropsligheden

I pædagogikken skal vi forholde os til kroppen, når den yder modstand. Når den er et instrument til at opnå nogle specifikke pædagogiske mål. Den er en mulighed til at skabe og udvikle et rigt og mangfoldigt liv. Fordi kroppen er allestedsnærværende, er den en del af alt pædagogisk arbejde. Og fordi kropslighed kan forstås og gribes an på så forskellige måder, skal vi være bevidste om, den balance vi vælger. Måske er der en tendens til, at jo længere vi sidder væk fra børns hverdagspraksis, des mere tilbøjelige er vi til at opfatte kroppen instrumentelt i vores iver efter at opnå andre pædagogiske mål. Pædagoger skal turde holde fast i et helhedssyn på børn og andre brugergrupperes kropslighed.

Især for pædagogiske målgrupper – børn, funktionsnedsatte eller udsatte grupper – **er kropslig kommunikation en mulighed** for at aflæse andres signaler og være tydelig i sine egne.

KROP OG BEVÆGELSE

Af Ole Lund, ph.d. og adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen

Suget i maven er legens **drivkraft**

Når pædagogerne 'taler til' børnenes kroppe, snarere end deres 'fornuft' bliver deres lyst til at deltage og engagere sig i børnehavens daglige aktiviteter større. For børnene kommer i kontakt med selve den sanseligt knyttede 'nerve' i legen. Det konkluderer et forskningsprojekt, der ser på, hvordan pædagoger motiverer børn.

OM

Ole Lund,
ollu@via.dk

Ph.d. i idræt og adjunkt på VIA
Pædagoguddannelsen i Aarhus

Optaget af den kropslige og sanselige dimension ved læring og motivering. Herunder hvordan pædagoger skaber motivation og lidenskab blandt børn i børnehaven.

Har skrevet ph.d. afhandling om den kropslige og sanselige betydning af mesterlæreprocesser i elitesport.

KROP OG BEVÆGELSE

At være motiveret betyder at blive bevæget eller animeret til at gøre noget. Der er en tendens til at tro, at motivation opstår på baggrund af klare målsætninger. Set i dette lys handler motivering om at klarlægge og italesætte, hvorfor man bør gøre noget, og således skabe klare motiver, som den enkelte kan styre sine handlinger efter.

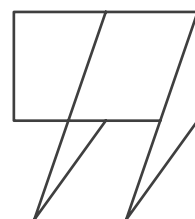
Kropslig motivering

Et feltarbejde fra en københavnsk børnehave viser dog, at der eksisterer en mere kropslig og sanselig form for motivering. I feltarbejdet var jeg på jagt efter det lidenskabelige i børnehaven. På jagt efter pædagogiske aktiviteter og her oplevede jeg pædagoger, der bragte en anden form for motivation i spil. Denne form for motivation kræver ikke, at man først overbeviser sig selv om at gøre noget, ved at ty til fornuftmæssige motiver. Men motivet opstår i det kropslige og sanselige samspil mellem fx pædagoger og børn. Her mærker børnene, at bestemte muligheder for handling byder sig til, og at disse kropslige følelser og fornemmelser trækker handlinger og aktivitet med sig.

En anden adgang til legen

Et eksempel fra feltarbejdet kan være med til at illustrere denne bevægelse. Hele børnehaven er på legepladsen. Pædagogerne sætter fangelegen 'krammetrold' i gang. Alle børnene begynder at løbe hujende og skrigende bort fra de to børn, der er udpeget til at være fangere. En ny dreng tøver en smule. Men så griber en mandlig pædagog pludselig drengens hånd og løber afsted med ham samtidigt med, at pædagogen ser sig ængsteligt tilbage og råber: "Åh nej! Åh nej! Vi skal væk!". Lidt senere har pædagogen sluppet drengen, og drengen løber rundt med et smil på læben. Han er optaget af at undgå 'fangerne' og deltager i legen på lige fod med de andre. Fortællingen fra legepladsen viser, hvordan pædagoger kan skabe

Der eksisterer en mere kropslig og sanselig form for motivering. Den opstår i **det konkrete, kropslige og sanselige samspil** mellem fx pædagoger og børn

kropslig motivation hos børnene. Den nye dreng var i starten meget afvisende overfor pædagogerne og satte sig imod, når de bad ham om at deltage i børnehavens aktiviteter. Men igennem pædagogens aktive og kropslige deltagelse i legen, blev han gjort opmærksom på et nyt, mærkbart og tillukkende motiv for selv at deltage. Denne form for motivering kan vi forstå ud fra det, den franske filosof og fænomenolog Maurice Merleau-Ponty kalder "motor betydningen" ved dét at deltage i legen. Det vil sige, en sanselig

forventning eller en mærkbar spænding hos barnet i forhold til, hvad det kan føre med sig at involvere sig i legen.

Kropslig kontakt og performance

Den direkte kropslige kontakt, som pædagogen skaber til drengen ved at tage ham i hånden, 'tvinger' drengen til at løbe væk fra fangerne, og han bliver bogstavelig talt trukket ind i legen. Dette understøttes af den ængstelighed for fangerne, som pædagogen performer via sit kropslige udtryk. Og det har

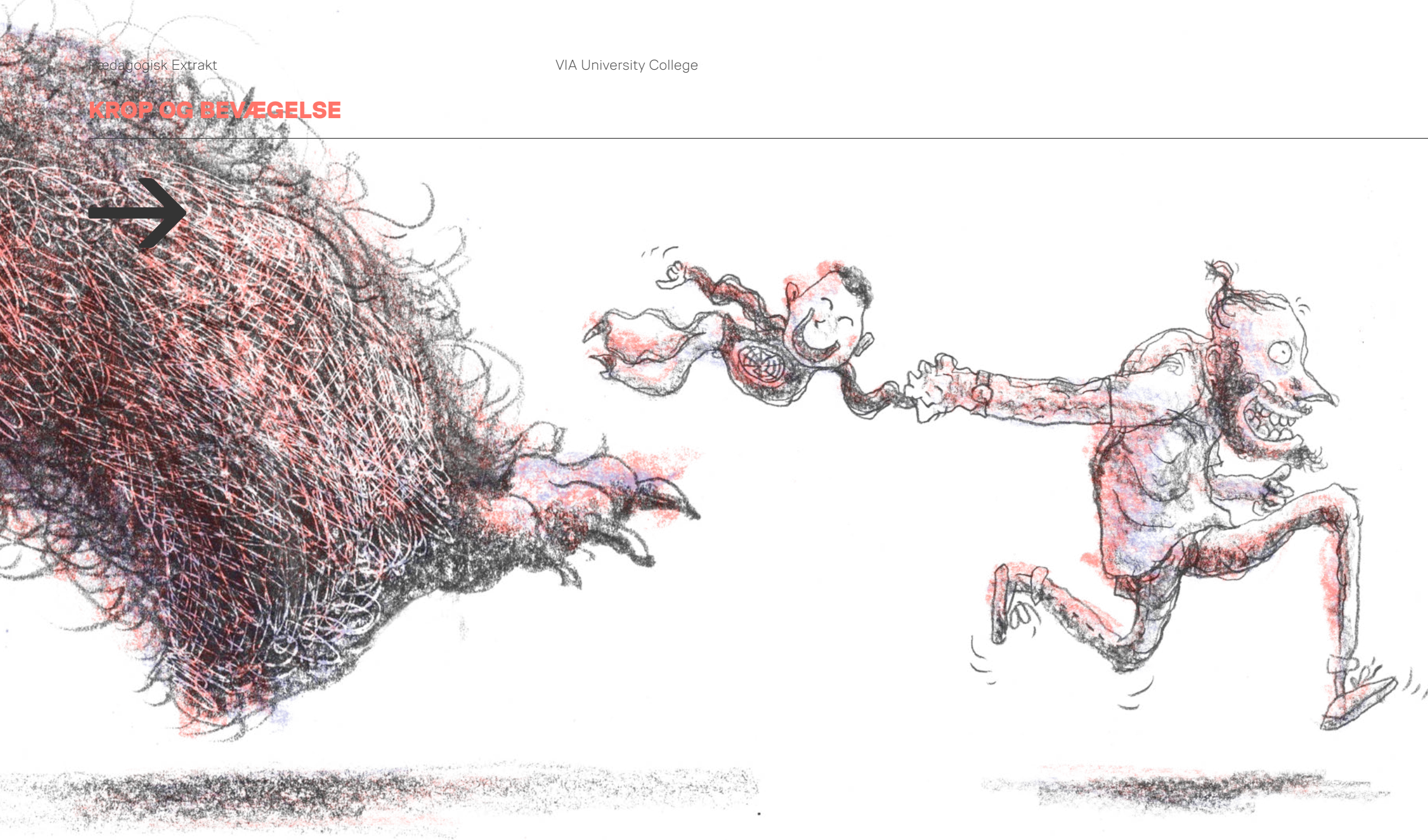
Sådan motiverer du med kroppen

Sæt dig ind i den 'nerve' eller kropslige betydning, som den leg eller aktivitet, du igangsætter, kunne tænkes at være drevet af.

Overvej eller udforsk, hvordan du gennem dit eget kropslige udtryk kan gøre 'nerven' i legene og aktiviteterne synlig og mærkbar for børnene.

Eksperimenter med, hvordan 'kedelige' daglige aktiviteter, såsom borddækning, oprydning, etc. kan gøres sjovere, når de bæres af kropslig motivering.

KROP OG BEVÆGELSE

formentlig en direkte afsmittende og dragende virkning på drengen, fordi det udstiller legens drama og spænding.

Eksemplet viser, hvordan pædagogen igennem sine konkrete kropslige handlinger giver drengen en smag for de impulser eller de drivkræfter, som kendetegner engageret deltagelse i legen. Det vil også sige den motivation, som ikke helt kan udtrykkes med ord eller gøres til et fornuftsmæssigt anliggende. Det kan den ikke, fordi den først

og fremmest knytter sig til kropslige fornemmelser, som eksempelvis den kropsligt fornemmede spænding, som fylder én. Fx når vi oplever at være på flugt fra nogen og lever i uvisheden om, hvornår man vil blive fanget.

De tiltrækkende spændinger

Filosoffen R. Scott Kretchmar beskriver denne type spænding, som de 'søde' (eller tiltrækkende) spændinger. Denne spænding kan opstå i aktiviteter, hvor der er uvished om udfaldet. Og hvor bar-

nets deltagelse undervejs er præget af tvetydige fornemmelser, som på en og samme tid får barnet til at føle: "måske-kan-jeg-" eller "måske-kan-jeg-ikke" klare den test, aktiviteten stiller mig overfor". Pædagogen nøjes således ikke med at 'motivere' drengen ved at sætte ham i en fornuftsmæssig relation til legen. Ved fx at fortælle ham, at det er sundt eller godt for balancen at lege. At det kan være en god måde at få venner på etc. I stedet motiverer og inspirerer pædagogen drengen, ved at bringe ham i kontakt med selve 'nerven' i legen.

Projektet kort

Projekt Lidenskab i børnehaven undersøger, hvordan pædagoger kan udvikle børnenes lyst, begejstring og motivation til at deltage i de formelle og uformelle pædagogiske aktiviteter, der igangsættes i dagligdagen.

Studiet er baseret på et korttids-etnografisk feltarbejde i en københavnsk børnehave.

Tal direkte til barnets krop via eget kropslige udtryk

Forskningsprojektet og det feltarbejde, der er det empiriske grundlag for projektets analyser, peger på, at pædagoger ikke primært skal fokusere på at forklare børnene, hvorfor de skal deltage i aktiviteter ('tale til fornuften'). De skal snarere eksemplificere og udtrykke de måder motiveret deltagelse kan se ud på, og på den måde tale direkte til børnenes kroppe.

KROP OG BEVÆGELSE

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

Jeg slipper for de dumme tanker

Fællesskab, selvværd og mange grin. Det er udbyttet for flere indsatte i et åbent fængsel efter, at de har deltaget i et projekt med to pædagogstuderende. I projektet har de arbejdet bevidst med krop, bevægelse, sundhed og positive selvbilleder.

De glider rundt mellem hinanden i en sal fyldt med skum. De spiller fodbold. Men det handler mere om at stå på benene, end om at overholde reglerne. For netop i dag er der nogen, der har fyret skumsprøjteren af. Ud over det hele i den gamle gymnastiksal, hvor de indsatte har deres ugentlige holdspil sammen med to pædagogstuderende.

”Vi skøjtede rundt over det hele. Der var ikke meget, der mindede om fodbold. Det handlede bare om at stå på benene. Fodbold på en skøjtebane. Og vi grinede. Det var fantastisk til at blive rystet sammen. For det var ligegyldigt, hvem der var sammen eller mod hvem,” siger Anita Nyholm Gregersen. Sammen med Karina Falck

Kristiansen er hun studerende på VIA Pædagoguddannelsen i Horsens. De to har lavet et eksamensprojekt i deres specialiseringsmodul, med fokus på krop og bevægelse. Og på hvordan bevægelse fremmer sundhed og skaber et positivt selvbillede hos indsatte misbrugere i et åbent fængsel.

Det kildede lidt i maven

De to studerende startede med at være i fængslet fire gange, hvor de spillede forskellige spil med de indsatte.

”Det kildede altså lidt i maven første gang, vi skulle besøge fængslet. Der var flere, der havde spurgt, om ikke vi var nervøse for at være sammen med de indsatte. Men det har vi

KROP OG BEVÆGELSE

aldrig været. Der var jo både fængselsfunktionærer og behandlere. Vi føler os aldrig utrygge. Men vi var da spændte på, hvordan de ville tage imod vores projekt,” siger Anita.

Efter fire uger skulle projektet evalueres.

”Åh, vi håbede at få lov til at fortsætte. Men vi vidste jo ikke, hvordan de indsatte havde det med projektet,” siger Anita.

Efter en uge, blev de ringet op. ”Hallo. Det er Per. Har I lyst til at fortsætte med projektet? Lige indtil I er færdige med jeres uddannelse?” Og så var de inviteret til at komme én gang om ugen og lave holdsport med de indsatte.

Holdsport styrker sammenholdet

I fængslet har de indsatte i forvejen mulighed for at spille badminton og dyrke spinning. Og så er der en obligatorisk gåtur hver dag. Det betyder, at der allerede er mange muligheder for at få motion og dyrke sport. Derfor blev Anita og Karina enige om, at de ville arbejde med holdsport i fængslet. ”Mange af de indsatte holder sig meget for sig selv. Så snart de ikke skal noget obligatorisk; så er det ind på værelset og spille Playstation. Væk fra det store fællesskab,” siger Karina. Derfor var hun

Når vi stod der **sammen med de indsatte** med alle vores gode planer. Ja, så var der bare noget helt andet på spil.

og Anita ikke i tvivl om, at sætte fokus på fællesskab og socialt samvær.

Det handler om at være sammen

I starten planlagde de deres projekt til den helt store guldmedalje. Det var en del af deres pædagogiske projekt med udgangspunkt i både bevægelse

og det pædagogiske indhold. Men planerne holdt bare ikke – altid.

”Når vi stod der sammen med de indsatte med alle vores gode planer. Ja, så var der bare noget helt andet på spil. De ville spille noget, de kendte. Det var trygt. Og så var det sjovt. Fodbold eller volleyball. Og så var det det, vi gjorde. Og det var en

OM

Karina Falck Kristiansen og Anita Nyholm Gregersen

Afslutter deres bachelorprojekt om Socialkonstruktion og selvuddannelse til januar 2016.

De skal begge arbejde i en vuggestue. Men de håber, at finde tid til at genoptage det frivillige arbejde i fængslet på et tidspunkt. Det har givet dem meget. Både pædagogfagligt og personligt.

KROP OG BEVÆGELSE

- Ikke alle synes, at jeg er en skidt person.
- Jeg glæder mig til at komme ud og fungere i samfundet igen. Jeg kunne godt tænke mig at være mentor. Lave et forløb lige som det her.
- Man får det man giver. Fornyet energi; selvtillid. Vi har det sjovt – og det smitter.
- Dejligt at møde nogle, der ikke kun ser os som kriminelle.
- Jeg er blevet mere social – det hjælper på humøret med bevægelse.

Det siger de indsatte om forløbet.

stor succes. Her var noget alle kendte og alle kunne være med til. Og det handlede om at være sammen og have det sjovt. Ikke om at vinde og være mere værd end de andre,” siger Karina.

Jeg kan sove om natten

Som afslutning på projektet har Anita og Karina interviewet deltagere. Flere giver udtryk for, at de for første gang har oplevet, at de er noget værd. At fællesskabet har brug for dem. Og at de har brug for fællesskabet. ”Helt banalt. De har oplevet at få ros og blive anerkendt. Det er der ikke mange af dem, der er vant til,” siger Karina. Anita er enig og fortsætter: ”Mange har oplevet det som et frirum. Der var en, der fortalte, at når der var holdsport, var det som et frirum. Her slipper jeg for de dumme tanker. Og en anden fortalte, at når der har været

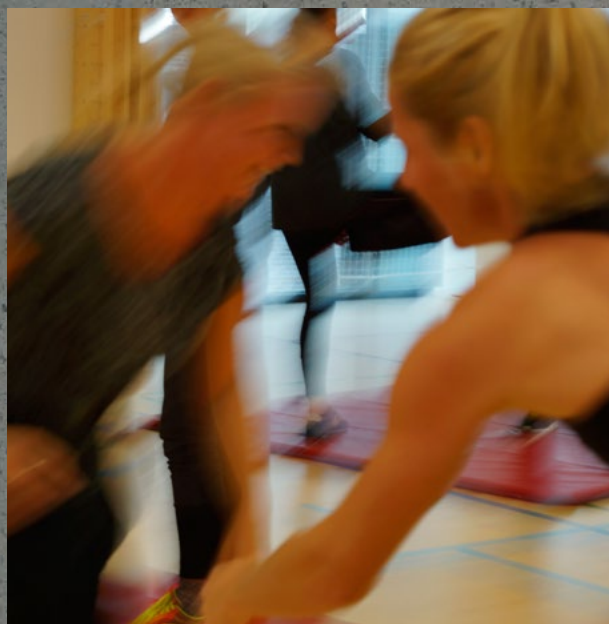
holdspil, kan jeg faktisk sove om natten”, siger Anita, der fortæller, at hun og Karina er ved at lægge sidste hånd på deres bachelorprojekt. De arbejder fortsat med krop og bevægelse i fængslet. Denne gang med fokus på social konstruktion og selvdannelse.

Mange af de indsatte holder sig meget for sig selv. Så snart de ikke skal noget obligatorisk; så er det ind på værelset og spille Playstation.
Væk fra det store fællesskab.

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

Af Jeanette Svendsen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Det sjoveste jeg ved, er det jeg næsten ikke tør ...

Når vi leger vildt og farefuldt, lærer vi at mestre frygten og vurdere risikoen. Det var budskabet, da den norske forsker Ellen Beate Hansen Sandseter åbnede idræts- og bevægelseskonference, hvor deltagerne selv bogstaveligt talt tog livtag med hinanden.

Hvin, latter og bløde bump fylder hallen. Parvis og med stor koncentration og sved på panden skubber, griber og vælter en stor flok rundt med hinanden. Og konkurrerer på styrke og udholdenhed. De er midt i en workshop om "Bryde og slås-kultur", der kompetent ledes af instruktør Palle Nielsen fra Danmarks Brydeforbund. Workshopen er en blandt mange på dagens idræts og bevægelseskonference om vilde og farlige lege. VIA Efter- og videreuddannelse er værter ved konferencen, der både gennem teoretisk oplæg og workshops afsøger, hvordan det vilde, skræmmende, risikobetonede og kaotiske kan integreres i børns hverdag.

SKAL VI SLÅS?

Deltagerne afprøver, hvordan det vilde, risikobetonede og kaotiske kan integreres i børns hverdag.

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

Hvornår er legen risikofyldt?

Ifølge forsker og lektor i idræt og sundhed, Ellen Beate Hansen Sandseter, der indleder konferencen, er den risikofyldte leg en udfordrende og spændende fysisk leg, der indebærer en risiko for, at barnet kan komme til skade. Hendes forskning viser bl.a., at den risikofyldte leg meget sjældent sættes i gang af voksne, men oftest er i gang udendørs. Den forgår typisk i høj fart, i store højder eller med farlige redskaber, som når børn fx snitter med kniv. Den risikofyldte leg kan også foregå tæt på farefulde elementer, som vand eller skrænter. Og børn oplever legen som risikofyldt, når de "forsvinder" og er uden for pædagoger eller andre voksnes overvågning, og derfor selv træffer valg og tager konsekvenserne af valgene.

Hvorfor løbe risikoen?

Pædagoger og lærere bør have blik for kvaliteterne i og nødvendigheden af den vilde og risikofyldte leg, mener Ellen Beate Hansen Sandseter. "Vi har fx brug for at for at kende og balancere følelsen af stærk spænding og ren frygt, hvis vi skal udvikle et sundt forhold til at vurdere risiko", forklarer hun. Det kan vi træne i den vilde leg, for her mærker vi en psykologisk og kropslig spændingstilstand. Vi åbner sanserne og øger vores perceptuelle beredskab. Pulsens stiger ligesom adrenalinen i blodet, og vi kan få en stærk oplevelse af at leve og mestre det umulige. Sandseter peger samtidig på, at de børn, som

Hvis børn hele tiden får at vide, at verden er farlig, så lærer de at tro på det.

aldrig har fået lov til at udforske det farlige, har langt større risiko for at udvikle angst i voksenalderen. Hvis børn hele tiden får at vide, at verden er farlig, så lærer de at tro på det. Og forskningen viser, at børnene tager det med sig i ind voksenalderen. Der er en klar sammenhæng mellem overbeskyttelse af børn lav trivsel, dårlig livskvalitet, lav selvtillid og øget risiko for angst og depression.

Børn skal lære at mestre risiko

Ifølge Sandseter skal vi derfor lære børn at mestre risiko frem for at beskytte dem mod den.

De skal udvikle en realistisk oplevelse af den faktiske risiko. Hendes forskning viser, at jo mere risikofyldt børn leger, jo bedre bliver de til at vurdere risiko. Og jo mere motorisk dygtige børn er, jo mindre kommer de til skade.

Når børn klatrer i træer eller hopper over grøfter, så træner og eksperimenterer de og erfarer, hvad de faktisk formår. Herfra kan de gradvist udfordre sig selv – hvis de altså får lov. Og som en af Sandseters informanter udtrykker det: "Det sjoveste jeg ved, er det jeg næsten ikke tør ..."

FORSIGTIGHEDSKULTUR

Den norske forsker Ellen Beate Hansen Sandseter mener, at vi er ramt af en forsigtighedskultur, hvor sikkerhed tilsidesætter alle andre argumenter.

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

TUMLETRICKS

Instruktør Palle Nielsen gav idéer til, hvordan vi hjælper børnene med at organisere den gode kamp. Uden slag og spark.

ARGUMENTER

Birgitte Slumstrup og Charlotte Juhler tager nye tumle- og brydetriks og skarpe argumenter for den risiko-fyldte leg med hjem.

Fra Ninjaspark til sund slåskultur

Tilbage i hallen puster Birgitte Slumstrup og Charlotte Juhler ud på en rød madras og får styr på pulsen efter brydekampen. De fortæller, at de tidligere har haft gang i gode slåslege i børnehaven i Lading, hvor de arbejder som pædagoger. Men at det kræver tydelighed, vedholdenhed og konsekvens at forny og holde en sund slåskultur i gang. De deltager i workshoppen for at få genopfrisket de elementære bryderegler og lære nye greb.

”Lige nu er især drengene inspireret af Ninjafilm og Ninjaspark. Men det går lidt for ofte galt. Derfor er vi på jagt efter ideer til, hvordan vi udvikler slåslegene i en mere konstruktiv retning”, forklarer Birgitte Slumstrup.

Til forsvar for den vilde leg

Ligesom sin kollega deltager hun samtidig på konferencen for at hente gode argumenter for børnenes ret til vilde lege. ”Det

vigtigste jeg tager med mig i dag, er Sandseters begrundelser for, hvad der sker, når børn ikke får mulighed for at lege risikofyldt. De argumenter tror jeg mange ellers bekymrede forældre og kolleger vil kunne forstå og respektere”, slutter hun og tørrer sveden af panden.

Det vigtigste jeg tager med mig i dag, er Sandseters begrundelser for, hvad der sker, **når børn ikke får mulighed for at lege risikofyldt.**

Læs mere

På konferencen fik alle bogen Vildt og farligt – om børn og unges bevægelsesleg.

Læs en anmeldelse af bogen [her](#).

Hent Ellen Beate Hansen Sandseter og andre oplæg fra konferencen [her](#).

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

Af Jacob Fogh Korterød, adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen

Stop *ikke* mens legen *er* god

Børn elsker at tumle, løbe og danse. Desværre stopper vi deres kropslige udfoldelse – mest fordi vi synes, det hele bliver lidt for vildt. Få et par ideer til, hvordan du støtter og guider børnenes vilde og kropslige lege.

I vores institutioner er børn underlagt en voldsom disciplinering af deres kroppe. Ikke mindst i deres måde at lege på, som hurtig bliver for vild. For støjende. For meget. Men hvordan kan vi hjælpe børn med at fortsætte deres vilde og kropslige leg? Og derved undgå en del initiativhæmmende nej-situationer. Artiklen folder dilemmaet ud – og kommer bl.a. med forslag til, hvordan pædagoger, inden for den institutionelle ramme, kan hjælpe børnene med at flytte og fortsætte lege, der er "for vilde".

En situation – mange udveje

Det er formiddag i en integreret institution i Aarhus. Der er fuld gang i legeaktiviteterne på gulvet i det store fællesrum. Nogle børn leger med Lego, andre med togbane og andre igen sidder ved et bord og tegner. Tre piger med tæpper over hovedet kommer ind i rummet. De er vilde spøgelse, der huler og løber rundt – næsten i blinde. Det er tydeligt, at den vilde og støjende leg forstyrrer de andre børns lege.

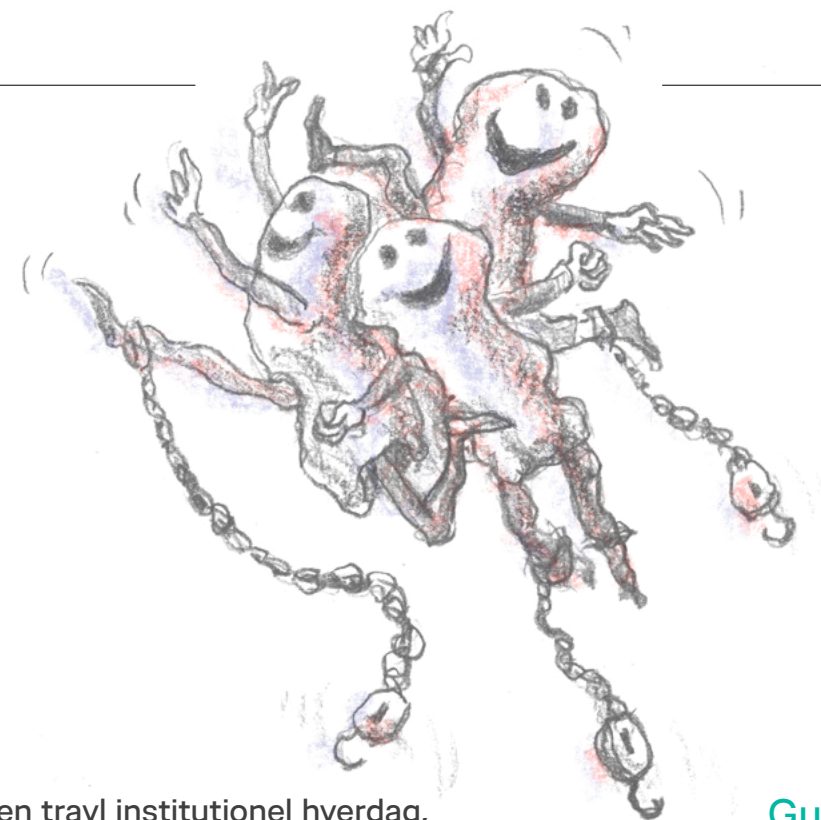
Tid til at tænke og takle

Situationer som denne udfolder sig hver dag ude i institutionerne. Og fællesnævneren er, at de kræver, at pædagogen handler her og nu. Det afgørende pædagogiske spørgsmål er derfor, hvordan pædagogen takler dem? Siger vi: "Stop! det er for vildt – I må finde på noget andet at lave?" Foreslår vi, at pigerne må vente med det, til de kommer ud? Giver vi dem alternativer til andre lege? Råber vi vores forslag ud, imens vi selv bliver siddende. Eller nærmer vi os børnene? Guider vi dem til at forsætte legen et andet sted? Mulighederne er mange, men udfaldet vidt forskelligt.

I en travl institutionel hverdag, præget af mange forskelligt rettede hensyn, kan tiden til refleksion i handlingsøjeblikket være begrænset. Derfor er det nødvendigt, at der afsættes tid på møder, pædagogiske dage, eksterne oplæg m.m., hvis der skal arbejdes struktureret med tematikken.

Støt børnenes kropslige og kulturskabende initiativer

Børn er skabt til bevægelse. Og som Thomas Moser, professor ved Høgskolen i Vestfold beskriver, er kroppen deres indgang til at sanse, opleve, erfare og forstå verden. Børns lyst til bevægelse er i sig selv en gylden mulighed for at arbejde pæda-

Guid børnene!

- Gå foran. Du er kropskulturel formidler
- Tydeliggør, hvor legen er stille og hvor den må være vild
- Guid den vilde leg derhen, hvor den kan få rum til at folde sig ud
- Lav en strategi – og følg den ...

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

gogisk med inddragelse og børns egne initiativer. Giver vi børnene lov, skaber spændende omgivelser omkring dem og guider dem, så bevæger de sig og udvikler aktive, kropslige lege. På den måde bliver de medskabere af en fælles kropskultur. En kultur, hvor der både er plads til de stille lege, pædagogernes ører og de vilde kropslige lege.

Pædagoger formidler kropskultur

Pædagogens rolle har central betydning for, at institutionernes kropskultur kan udvikle sig. Pædagoger er, som Grethe Sandholm, lektor på VIA Pædagoguddannelsen, peger på, nemlig kropskulturelle formidlere. Børnene spejler vores kropslige handlinger og væremåder. Sagt på en anden måde: En positiv tilgang og en aktiv kropslig kultur blandt pædagogerne smitter af på børnene og støtter udvikling af en kultur, hvor det er sjovt og rart at bruge sin krop. Derfor er det essentielt, at vi er bevidste om, opmærksomme på og forstår, hvad vi gør. Analyse og diskussion af konkrete dagligdagssituationer, som den ovenfor, kan fx være med til at skærpe vores opmærksomhed på det.

Vil du vide mere

Læs mere om, hvordan børn kropsligt erfarer og forstår verden på [Dansk Center for Undervisningsmiljø](#)

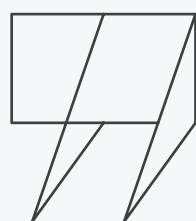
- Bliv inspireret til spændende rammer for bevægelse i bogen [Rum der bevæger børn](#)
- Hent inspiration her:
- Tanja Christensen (red.): Pædagogisk idræt i vuggestue og børnehave, Dafolo (2012)
- Jens-Ole Jensen (red.) Motorik og bevægelse i børns liv, VIASystem (2012)
- Lise Ahlmanns bog: Leg og Bevægelse ½-4 år, Frydenlund (2011)

KROP - NÅR DET ER VILDT OG FARLIGT

Af Jacob Fogh Korterød, adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen i Aarhus

Fysiske rammer inspirerer børnene

Rummenes indretning skal udstråle, hvor det er **okay at være kropslig aktiv**. Og lige så vigtigt, hvor det ikke er okay.

Pædagoger skal skabe tydelige og inspirerede rammer. Det skal de fordi, rammerne i institutionerne inspirerer, guider og støtter børnene i deres vilde lege. De kan både motivere til fysisk aktivitet, og give børnene en større forståelse for, hvor de kan løbe, danse, hoppe og tumle uden at forstyrre andre og uden at blive irettesat.

Lær børnene,**hvor de må være vilde**

For at guide børnene, skal rummenes indretning udstråle, hvor det er okay at være kropslig aktiv og lige så vigtigt. Hvor det ikke er okay. Som pædagog kan man tydeliggøre det ved selv at starte og deltage i vilde lege, hvor det er tilladt. Eller guide den vilde kropslige leg derhen, hvor der er plads og rum. Med andre ord: Gør børnene vant til at bruge stedet til de vilde kropslige lege.

Vær fleksibel

Børn er i en konstant kognitiv og fysisk udvikling. For at imødekomme den udvikling er det vigtigt, at institutionens indretning er fleksibel. Et bord, en stol eller en sofa kan bruges til uendelig mange aktiviteter i et barns fantasi. Især hvis pædagogen er nysgerrig og åben over for børnenes initiativer og idéer og udnytter den energi som børnene ofte møder verden med. Når det lykkes i praksis, er der rum til, at børnene fysisk kan

eksperimentere og udfordre sig selv og ikke mindst; udfordre de voksnes opfattelse af, hvad ting og sager bruges til.

OM

Jacob Fogh Korterød
jafj@via.dk

Cand.pæd og bachelor i Idræt og Friluftsliv, adjunkt på VIA Pædagoguddannelsen i Aarhus.

Tilknyttet Forskningsprogrammet om Krop, Idræt og Bevægelse.

Deltager i et projekt, der undersøger hvordan pædagogen kan understøtte børns lyst, begejstring og motivation for læring i formelle og uformelle aktiviteter.

ANMELDELSE

Af Stefan Laursen, bachelor i uddannelsesvidenskab og pædagog på Hou skole

(Over)beskyttende – men til gavn for hvem?

Vilde og farlige lege udvikler børn og unge socialt, mentalt og fysisk. Og klæder dem på til at håndtere en foranderlig og udfordrende virkelighed. Det viser forskning, der præsenteres i ny antologi.

Vi bør gøre op med (over)beskyttelsen af vores børn, specielt i institutionerne og skolen. Det er essensen af antologien 'Vildt og farligt', der berører de vilde og farlige leges historie, betydning og indhold. Antologien, der er redigeret af forskerne Jens-Ole Jensen og Ellen Beate Hansen Sandseter, samler elleve artikler, der på forskellig måde formidler ny forskningsmæssig viden om vilde bevægelseslege.

De fleste artikler tager et pædagogisk udgangspunkt og kommer med konkrete eksempler på trampolinlege, parkour, slåskultur og cirkusaktiviteter. I kapitlet "Er naturen farlig", præsenteres

naturbørnehaver som en særlig ramme for udfordrende bevægelsesleg. I sidste kapitel konkluderer forfatterne, at meget få børn faktisk kommer til skade i institutionerne, og at der derfor er alt mulig grund til at lade børnene lege vildt og farligt.

Hvorfor vilde og farlige lege?

Mennesker har altid været draget af at lege vilde og farlige lege. I kapitel 1 fremhæver Ellen Beate Hansen Sandseter, at det giver positive oplevelser, sug i maven, spænding og glæde at lege disse lege. Hun viser med sin forskning, at vilde og farlige lege er gode, når det handler om udviklingen af vores motorik og

ANMELDELSE

sanser. Ofte udledes vilde og farlige lege i fællesskaber – og på den måde bidrager slåskampe og vilde spring på trampolinen også til børns sociale udvikling.

Hvordan vilde og farlige lege?

For at børn og unge kan få mulighed for at deltage i vilde og farlige lege, er det essentielt at institutionerne skaber rammerne. I kapitel 6 fremhæver Rune Storli og Maria Roisin Sundt, at det er en forudsætning, "at man som voksen anerkender og værdsætter RTP (Rough-and-Tumble Play), som en vigtig form for leg, og helst ser både egen- og nytteværdien af den kropsligt vilde leg i daginstitutionen".

Det kræver voksne, der 'tør' se mulighederne i disse lege, og ikke altid har et behov for at være på forkant. Hvis vi altid fortæller vores børn og unge, hvad de skal være bange for, og hvordan de skal overvinde deres udfordringer, så danner vi ikke selvstændige individer med høj selvtillid.

Antologi leverer gode argumenter

Antologien 'Vildt og farligt' er rig på fagligt underbygget viden, ligesom artiklerne på forskellig måde begrundes, hvorfor vilde og farlige lege er essentielle for udviklingen af børn og unge. Min vurdering er, at antologien henvender sig til alle, der arbejder professionelt med børn og unge i institutioner og skoler; pædagoger, konsulenter, lærere, etc. Antologien afsluttes med en artikel om ulykkesstatistik i institutioner i Norden. Det giver fint mening. Især hvis der, efter antologiens første ti artikler, stadig er læsere, der tvivler på de vilde og farlige leges positive betydning.

Hvad med specialpædagogikken

Jeg savner dog kapitler, der diskuterer vilde og farlige lege i forhold til specialklasser eller andre særligt udfordrede børnegrupper. Måske vil redaktørerne argumentere for, at det ikke er anderledes at arbejde med vilde bevægelseslege her. Men jeg mangler alligevel den vinkel.

Alt i alt en rigtig god antologi, der beskriver væsentlige perspektiver og kommer med gode, konkrete ideer til dét, bogen varmt anbefaler: De vilde og farlige lege.

Bog fakta

Titel: Vildt og farligt. Om børns og unges bevægelseslege

Forfattere: Jens-Ole Jensen og Ellen Beate Hansen Sandseter (red.)

Forlag: Akademisk Forlag
Sider: 264

Anmeldt af: **Stefan Laursen**
Uddannet bachelor i Uddannelsesvidenskab og ansat som pædagog i specialklassen på Hou Skole i Odder Kommune

KROP OG SEKSUALITET

Af Jeanette Svendsen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen, jesv@via.dk

Seksualvejledning

Lær at vejlede om seksuelle problemstillinger

Ny, revideret uddannelse klæder pædagoger og andre fagprofessionelle på til at give borgeren en helhedsorienteret seksualvejledning

”Vi har udviklet en uddannelse, der i høj grad afspejler de erfaringer og fortællinger, de professionelle kommer med. En uddannelse, der matcher praksis bedre”. Det fortæller Lena Nyborg Nansen, der er Retnings- og modulansvarlig og initiativtager til revidering af Den Sociale Diplomuddannelses uddannelsesretning i Seksualvejledning. Hun har selv erfaring fra arbejdet med domfældte udviklingshæmmede. Og

hun kender de frustrationer og utilsigtede konsekvenser, det kan få, når borgerne ikke får hjælp til at tackle de seksuelle problemstillinger, der kan ligge bag domfældelsen.

Helhedsorienteret og hands on Omdrejningspunktet i de tre nye moduler, der udgør uddannelsen, er en cirkulær og undersøgende tilgang til borgernes seksualitet. Helt overordnet er der fokus på biologiske, psykolo-

giske, sanselige, etiske og juridiske perspektiver. Både når det gælder om at identificere seksuelle problemstillinger, og når det handler om at formidle dem til kolleger. Eller til at handle ved at implementere løsninger i bo- eller beskæftigelsestilbud. ”Der kan være mange personlige overskridelser for den studerende i den her uddannelse”, forklarer Lena Nyborg Nansen. ”Gennem uddannelsen arbejder vi med at forstå og håndtere

OM

Lena Nyborg Nansen
lenn@via.dk
Adjunkt, VIA Efter- og videre-uddannelse

Pædagog, cand.pæd.pæd.psyk.
Retnings- og modulansvarlig for uddannelsesretningen i Seksualvejledning

KROP OG SEKSUALITET

både borgernes og egne reaktioner og hen imod slutningen af 3. modul binder vi sløjfen omkring en ny identitet som seksualvejleder”.

Bred interesse for uddannelsen

De studerende på uddannelsesretningen i Seksualvejledning kommer typisk fra det specialiserede socialområde og arbejder med borgere, der har brug for særlig støtte.

”Det er typisk børn, unge og voksne med funktionsnedsættelser, som fx udviklingshæmning, erhvervede hjerneskader, psykiske lidelser, autisme og ADHD, der er i centrum på uddannelsen. Men andre områder fylder også. Fx oplever sundhedspersonale et behov for at kunne vejlede patienter efter kræftforløb eller store ændringer som fx en stomioperation”, forklarer Lena Nyborg Nansen.

Uddannelsen henvender sig i særlig grad til pædagoger, lærere, sundhedspersonale og socialrådgivere, der møder komplekse problemstillinger og har ansvar for professionelt at hjælpe og støtte borgerne i forhold til deres seksualitet. Og uddannelsen tiltrækker både erfarne og yngre medarbejdere.

Skræddersyede uddannelses tilbud

De studerende deltager typisk i uddannelsen på deltid og med et individuelt ønske om at få specificeret faglig viden. Men det er også muligt for kommuner eller bo- og beskæftigelsestilbud at få skræddersyet et forløb, hvor modulerne udbydes enkeltvis eller samlet, fortæller Lena Nyborg Nansen. ”Holstebro og Ikast-Brande-kommune besluttede at lave en samlet uddannelsesindsats og udbød Seksualvejledning i et samlet forløb over 6 måneder til de ansatte indenfor det specialiserede socialområde. Det var en stor succes og gav et samlet uddannelsesløft”, forklarer Lena Nyborg Nansen, der også ser et stort potentiale i at udbyde uddannelsen blandt professionelle på ældreområdet og i forhold til traumatiserede flygtninge.

SEKSUALVEJLEDNING I PRAKSIS

Lars Lei Dahlgaard-Stockholm og Heike Wraa er studerende på den reviderede Seksualvejlederuddannelse. Læs mere om deres oplevelser af uddannelsen på de næste sider.

Vil du vide mere?

Læs mere om Seksualvejlederuddannelsen [her](#)

Modul 1: Teoretiske begreber og perspektiver. Start d. 25. januar 2016 i Aarhus. Tilmelding [her](#).

KROP OG SEKSUALITET

Af Jeanette Svendsen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen, jesv@via.dk

”Det handler altså ikke ret meget om sex”

”Seksualvejledning handler ikke om seksuelt samvær, onani og sexlegetøj. Det gør det også – men det er kun en meget lille del af seksualvejlederens rådgivende arbejde”. Det fortæller Heike Wraa, der er i fuld gang med Den sociale diplomuddannelse med uddannelsesretningen Seksualvejledningen.

Til dagligt arbejder hun på et bosted for psykisk og fysisk udviklingshæmmede. Her oplevede hun frustrerede beboere med en adfærd, som hun, kollegerne og de pårørende havde svært ved at afkode og tackle. ”Nogle brugere lukkede sig helt inde i sig selv, andre havde fysiske og følelsesmæssige behov, som de ikke selv forstod”, forklarer Heike Wraa, der efterlyste viden og værktøjer, til at håndtere og støtte brugerne. En tilfældig søgning på Google førte hende på sporet af seksual-

vejlederuddannelsen. Og nu er hun i gang med uddannelsens tredje modul.

Ingen enkle løsninger

Heike Wraa følger uddannelsen to dage hver anden uge over ca. femten uger. Det betyder, at hun hele tiden kan koble ny viden om fx taktil stimulation eller berøringspædagogik til de udfordringer, hun møder hos brugerne i dagligdagen. Det analytiske perspektiv er i det hele taget den største øjenåbner i uddannelsen. ”Under-

visningen handler jo ikke om sex, men om at anlægge neuropædagogisk, psykologiske, biologiske eller etiske perspektiver på de problematikker, vi står med. Der er aldrig en enkelt løsning, og det handler om at afdække perspektiver og konsekvenser, så vi kan begrunde de løsninger, vi vælger – også overfor de pårørende”, forklarer hun.

Blufærdighed hæmmer faglig refleksion

Og Heike Wraa oplever et stort behov for faglig viden og hand-

OM

Heike Wraa, 57 år
Uddannet: Klubpædagog 2000

Arbejdssted: Solsikken, et bosted for fysisk og psykisk udviklingshæmmede i Skanderborg kommune

KROP OG SEKSUALITET

lemuligheder hos sine kolleger. "Seksualitet er forbundet med tabu og mine kolleger har brug for et fagligt rum, hvor de kan fortælle om udfordrende og grænseoverskridende oplevelser med brugere", fortæller hun. Hun vurderer, at pædagogens egen blufærdighed ofte står i vejen for den pædagogiske refleksion. Og her sikrer hendes nye, faglige viden og funktion i institutionen, at det bliver legitimt at dele det, der ellers opfattes som meget privat.

Selv føler Heike Wraa sig ikke intimideret af spørgsmål fra kolleger, pårørende eller af brugeres adfærd. "Jeg hviler i mig selv og kan ikke rystes, når det kommer til spørgsmål om seksualitet. Jeg har så meget mere viden nu", forklarer hun.

Hør Heike fortælle om seksualvejlederuddannelsen

Seksualitet er forbundet med tabu og mine kolleger har brug for et fagligt rum, hvor de kan fortælle om udfordrende og grænseoverskridende oplevelser med brugere.

Lettere adgang til seksualvejledning

Igennem uddannelsen har Heike Wraa bl.a. været optaget af at klarlægge det behov for seksualvejledning, hun selv har oplevet. I et af sine eksamensprojekter undersøgte hun hjemmesiderne hos 74 af landets 98 kommuner. Kun i tre kommuner tilbydes seksualvejledning på hjemmesiden, og Heike Wraas undersøgelse viste samtidig, at seksualvejledningen sjældent er koordineret i kommunen, men findes lokalt på institutionerne.

Ifølge Heike Wraa tyder det på, at der mangler synlighed og adgang til rådgivning. Og drømmen er derfor også, at bruge uddannelsen som seksualvejledning på fuld tid. "Det idéelle ville være, at kommunen ansatte en seksualvejleder, der både kunne tilbyde klubaftner for unge, oplæg til pårørende, rådgivning i konkrete sager på handicap- eller ældreområdet. Jeg ville i alt fald være leveringsdygtig i det meste", slutter Heike Wraa.

KROP OG SEKSUALITET

Af Jeanette Svendsen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen, jesv@via.dk

"Man skal vide noget – og ikke bare synes"

Det var arbejdet med at formulere en seksualpolitik, der blev startskuddet til Lars Lei Dahlgaard-Stokholms seksualvejlederuddannelse. På baggrund af nogle uheldige episoder havde lærere og ledelse på specialskolen i Haderslev et behov for, at der var klare retningslinjer for påklædning, adfærd og berøring blandt elever og lærere. Og Lars Lei Dahlgaard-Stokholm blev som skolens lærer i seksualvejledning, tovholder for gruppens arbejde.

"I arbejdet med seksualpolitikken blev det tydeligt, at vi havde brug for flere faglige begrundelser for de retningslinjer, vi formulerede. Og at vi i det hele taget manglede en fagperson, der kunne hjælpe, undervise og rådgive, når det handler om de unges seksualitet", forklarer Lars Lei Dahlgaard-Stokholm. Skolens ledelse var enige og i samarbejde med Haderslev kommune bevilligede de et uddannelsesforløb.

Særlige udfordringer for diagnosebørn

Lars Lei Dahlgaard-Stokholms deltagelse i seksualvejlederuddannelsen har stor bevågenhed blandt eleverne. "Har I så set

Hør Lars fortælle om sit arbejde med seksualvejledning

på nogle store bryster" er en typisk kommentar, når han har været afsted på uddannelse. Han opfatter imidlertid deres spørgsmål som en god anledning til at lufte deres nysgerrighed og interesse for et følsomt emne.

"De kan spørge mig om alt, bare ikke om hvad jeg selv gør, med hvem og hvor", griner Lars Lei Dahlgaard-Stokholm. Han peger på, at specialskoleområdet står med særlige udfordringer, når de unge når puberteten. Især fordi diagnoser som ADHD og autisme eller lavt kognitivt niveau spiller dårligt sammen med de voldsomme fysiske og følelsesmæssige erfaringer,

KROP OG SEKSUALITET

som puberteten bringer med sig. De unge har simpelthen brug for en professionel voksen, der forstår, hvad der er på spil og kan guide dem uden om de værste huller, så de fx undgår konflikt med loven.

Ny viden skærper opmærksomheden

Selvom Lars Lei Dahlgaard-Stokholm endnu ikke har færdiggjort uddannelsen til seksualvejleder, ser han en række tydelige tegn på, at han bringer ny viden ind i huset. "Hele skolen har fået en større bevidsthed. Vi ser på vores praksis og på elevernes adfærd på en anden måde. Fx har vi fået øje på uhensigtsmæssig seksuel adfærd, som vi ikke tidligere identificerede. Nu handler vi på det", forklarer Lars Lei Dahlgaard-Stokholm.

Krop, følelser og sex på skoleskemaet

Kollegerne insisterer på, at Lars Lei Dahlgaard-Stokholms viden og kompetence skal i spil i undervisningen og i forældresamarbejdet. Og de indrømmer, at de gerne headhunter ham, når intime billeder og hævnporno skal på skoleskemaet.

Lars Lei Dahlgaard-Stokholm har også planlagt flere temaeftersmiddage med fokus på bl.a. "medier og seksualitet", han deltager i forældremøder og pubertsoplysning for forældregrupper og giver løbende råd og tips til kolleger. Han synes, det er fantastisk at blive brugt, som den fagperson han er. "Det her område er simpelthen for vigtigt til, at det bare er noget, vi synes noget om. Vi skal vide", understreger han.

Specialskoleområdet står med særlige udfordringer, når de unge når puberteten. Diagnoser som ADHD og autisme spiller dårligt sammen med de voldsomme fysiske og følelsesmæssige erfaringer.

OM

Lars Lei Dahlgaard-Stokholm, 41 år
Uddannet: Lærer i 2001

Arbejdssted: Skolen ved Stadion.
Et specialskoletilbud for børn med
for børn med ADHD og andre udviklingsforstyrrelser

KROP OG SEKSUALITET

Af tidligere studerende på VIA Pædagoguddannelsen: Mads-Lai Eeg Tran, Casper Ryesgaard Garvold og Rasmus Halkjær Lindberg

MANDLIGE PÆDAGOGER

Artiklen bygger på de tre kammeraters bachelorprojekt "Den bange pædagog" Med det sluttede de i juni deres uddannelse på VIA Pædagoguddannelsen i Aarhus.

Lad os bruge frygten konstruktivt

Det er afgørende, at vi italesætter frygten for de pædofilianklager, der kan være til stede i institutionen. På den måde kan vi handle på dem og undgå, at tvivl og mistro bliver en hæmsko for vores omsorgsarbejde. Det konkluderer nyt bachelorprojekt.

"Man har det i baghovedet hele tiden. Altså – man overvejer om man er i nogle situationer, der kunne se mistænkelige ud. Det er ikke hele tiden, men jeg synes, jeg ofte går med følelsen af, at jeg ikke vil fanges i situationer, hvor en pædagog eller forældre kan misforstå situationen".

Sådan fortæller en mandlig pædagogstuderende i et fokus-gruppeinterview, der indgår i arbejdet med vores bachelorprojekt. Bachelorprojektet undersøger og diskuterer mandlige pædagogers frygt for at blive mistænkeliggjort i deres pædagogiske arbejde med børn. Og sætter særligt fokus på den selvregulering, som strikse retningslinjer i institutionerne

og angst for pædofilianklager, skaber hos pædagogerne. Til stor skade for samværet med børnene.

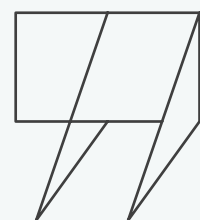
Frygten fører til retningslinjer

Ifølge en undersøgelse foretaget af BUPL blev 66 pædagoger anklaget for pædofili i perioden 2008 til 2012. Heraf blev kun én dømt. Den usikkerhed og frygt, som sådanne anklager fører med sig, har affødt, at en lang række kommuner og institutioner har formuleret retningslinjer for fysisk samvær med børnene. Målet er at forebygge seksuelle overgreb mod børn og sikre, at der ikke opstår ubegrundet mistanke til personalet. En række af disse retningslinjer er særligt rettet mod det mandlige personale.

KROP OG SEKSUALITET

Så "speak up" – det er helt nødvendigt, at vi italesætter frygten. På den måde bliver vi bevidste om dens eksistens og i stand til at handle på den.

Fanget mellem regler og omsorgspligt

Overordnet set er retningslinjerne et middel til at skabe tryghed. Og et forsøg på at bevare det professionelle forhold til børn. Men udfordringen med retningslinjer i forhold til fysisk samvær med børn er, at pædagogen risikerer at glemme sin rolle som omsorgsperson. I bestræbelsen på at følge reglerne og dermed undgå mistanke, undgår han måske at tage barnet på skødet eller trøste med et kram.

Det er vores erfaring fra bl.a. praktikkerne, at den nære kontakt er essentiel for et barns udvikling. At det er vigtigt, at der er plads til kropskontakt og fysisk nærvær med barnet. Uanset om den kommer fra mand eller kvinde.

Italesæt frygten

Det er afgørende, at vi tør italesætte frygten for at blive mistænkeliggjorte, når vi oplever den. Ellers risikerer vi ikke alene at svække vores faglighed som pædagoger. Vi risikerer også, at pædofilifrygt og kropsforskrækkethed får lov til at påvirke arbejdsgangen i daginstitutionerne. Det vil skabe en unødigt distance til visse børn, mistillid og et forvrænget billede om den mandlige omsorgsperson.

Så "speak up" – det er helt nødvendigt, at vi italesætter frygten. På den måde bliver vi bevidste om dens eksistens og i stand til at handle på den.

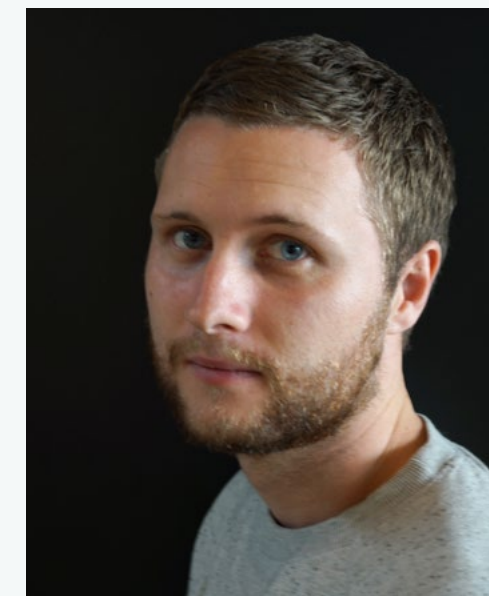
OM

Rasmus Halkjær Lindberg
Ansæt hos Aarhus Academy of
Global Education

OM

Mads-Lai Eeg Tran
Pædagog ved Skovshoved fritidsklub

OM

Casper Ryesgaard Garvold
Pædagog i Krogsgade vuggestue

KROP OG SEKSUALITET

Af tidligere studerende på VIA Pædagoguddannelsen: Mads-Lai Eeg Tran, Casper Ryesgaard Garvold og Rasmus Halkjær Lindberg

Med følelsen af øjne i nakken

Når dagtilbuddet eller kommunen laver retningslinjer for pædagogers adfærd og fysiske samvær med børnene, så begrænser det ofte pædagogers omsorgsarbejde. Men arbejdet med bachelorprojektet gjorde det tydeligt, at pædagoger i lige så høj grad begrænser sig selv. Frygten for anklager fører til, at mandlige pædagoger udvikler en selvregulerende adfærd.

Når frygten disciplinerer kroppen

I vores projekt brugte vi Foucaults teori om Panoptisme, til at forstå den mekanisme. Panoptismen beskriver, hvordan et mindretal kan styre et flertal, gennem forestillingen og brugen af et rundt fængsel med et tårn i midten. Tanken er her, at en enkelt vogter i tårnet kan skabe et konstant synsfelt på fangerne i de omkransende celler. På den måde skaber man en følelse af total overvågning. Fangerne ved aldrig, hvornår de bliver beskuet og dermed sker en særlig form for disciplinering af dem. En disciplinering, der på sigt vil føre til, at fangerne blive selvregulerende i deres adfærd.

Hvis vi overfører den disciplineringsmekanisme til institutionsverdenen, kan det være med til at forklare den selvregulerende adfærd hos pædagoger. Regler og fokus på pædofili i medierne er det

”tårn”, hvorfra pædagogen overvåges. Og det fører til en selvregulerende adfærd, hvor den mandlige pædagog eksempelvis vælger at holde døren åben til puslerummet, eller undgår at komme i for tæt kontakt med børnene i puderummet. Udelukkende af frygt for, hvad kolleger eller forældre måtte tænke.

Øjne i nakken

De interviews vi lavede i projektet vidner om, at frygten for at blive mistænkeliggjort kommer til udtryk gennem de praktiske gøremål og handlinger. Pierre Bourdieu vil her sige, at vi har at gøre med en kropslig lagret erfaring, der har indvirkning på, hvordan vi tænker og handler i givne situationer. En erfaring, der bl.a. bygger på mediernes fokus på pædofili, indførelse af retningslinjer og følelsen af øjne i nakken ...

KROP I DAGTILBUD

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

Idrætten går hånd i hånd med **pædagogikken**

I Danmark har VIA og Danmarks Idrætsforbund (DIF) certificeret mere end 150 idrætsinstitutioner. Det betyder, at alle arbejder målrettet med at bruge pædagogisk idræt i det daglige arbejde. Pædagogikken har første prioritet, og der er altid et pædagogisk mål med fangelegen og morgengymnastikken.

Man kan ikke se det udefra. Men når man kommer indenfor kan man mærke det. Over det hele. For i en idrætsinstitution er rummene indrettet, så der er tænkt bevægelse og aktiviteter ind overalt.

"Her er et særligt fokus på krop og bevægelse i alt, hvad børn og pædagoger foretager sig. Pædagogerne har hele tiden et pædagogisk-idrætsfagligt blik på aktiviteter, bevægelser og børnenes udvikling," siger Grethe Sandholm, lektor på VIA Pædagoguddannelsen i

Aarhus og medstifter af certificerede idrætsinstitutioner. Hun understreger, at det er vigtigt at bevare bevægelsesglæden, for det handler ikke om at skabe små motionister. Det handler om pædagogik og bevægelsesglæde.

Morgensjov – for sjov og alvor

I en idrætsinstitution er pædagogisk idræt metoden til at opfylde de pædagogiske mål. "Der kan fx være morgengymnastik på programmet. Men det hedder morgensjov. Det handler

ikke kun om, hvad børnene kan, men også om hvad de kan blive gode til. Der er en nuanceforskel. Og det handler om den pædagogiske tilrettelæggelse af forløbet," siger Grethe Sandholm.

Pædagogikken har førsteprioritet

"For pædagogikken kommer altid i første række". Det siger hun igen og igen. Det er et nøglebegreb.

"Det vil sige, at pædagogen altid overvejer, hvad målet er med en bevægelse og hvordan bevægelse-

sesaktiviteten bedst opfylder barnets behov for udvikling. Og hvis de pædagogiske mål er velovervejede; ja så er der ikke noget, der er forkert. Det eneste, der er forkert, er hvis du ikke tager stilling," siger Grethe Sandholm. For pædagogisk idræt kan bruges som metode til at nå alle de pædagogiske målsætninger. Det kan betegnes som en paraply over læreplanstemaerne, hvor børn får mulighed for at lære med hele kroppen.

Alle skal kunne deltage

Et andet kernebegreb for pædagoger i en idrætsinstitution er en 'pædagogisk bagdør.' Et pædagogisk blik for, at alle kan være i aktiviteten – med hver deres formåen.

"Det kan fx være i en fangeleg. Her kan den pædagogiske bagdør være, at der aldrig kun er én fanger. For så risikerer man at udstille de børn, der ikke kan løbe så stærkt. Her er det vigtigt, at pædagogen har øje for hele børnegruppen og sikrer, at der er en rolle til alle," siger Grethe Sandholm og understreger, at det ikke må være konkurrencen og idrætten, der styrer legen. Det handler om pædagogisk idræt, om bevægelse.

OM

Grethe Sandholm
gsa@via.dk
Lektor, VIA Pædagoguddannelsen
i Aarhus

KROP I DAGTILBUD

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

IDRÆT I HANDLING OG HOLDNING

Pædagogisk idræt kan også bruges til at nå pædagogiske målsætninger. Fx sociale mål.

Certificerede idrætsinstitutioner

VIA University College og Danmarks Idrætsforbund (DIF) har over de sidste 20 år certificeret mere end 150 børnehaver, dagplejer, vuggestuer og SFO'er til idrætsinstitutioner. Og der er flere på vej. Certificeringen kræver, at de fysiske rammer skaber mulighed for bevægelse både indendøre og udendøre.

En certificeret idrætsinstitution anvender pædagogisk idræt både i handling og holdning. De pædagogiske målsætninger for barnets udvikling og læring er i fokus, og idræt, leg og bevægelse bliver rammen omkring udviklings- og læringsperspektiver.

Personale med idrætsfaglig profil

Desuden skal hele personalegruppen gennemgå et kursusforløb udviklet af DIF og VIA. Det betyder, at personale, bestyrelse og forældre

bevidst arbejder med at udvikle institutionen på en måde, så hele personalegruppen får en pædagogisk idrætsprofil og nye kompetencer inden for pædagogisk idræt.

Pædagogisk idræt

En bevidst idrætsfaglig og pædagogisk anvendelse af elementer fra idræt, leg og bevægelse. Institutionen udvikler børnenes kreativitet, handlekompetence, bevægelsesglæde, sprog, sociale kompetencer, etik, moral, m.v. via fokus på den kropslige, kognitive, psykiske og sociale udvikling.

Vil du vide mere?

En idrætsinstitution er certificeret af både VIA University College og Danmarks Idrætsforbund (DIF).

Læs mere om Pædagogisk Idræt [her](#)

Vil I gerne certificeres som pædagogisk idrætsinstitution?

Kontakt

Grethe Sandholm
gsa@via.dk
Tlf. 87 55 34 27

KROP I DAGTILBUD

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

Det må godt gøre lidt ondt

I idrætsinstitutionen Børnehuset Stjernen er der plads til både at løbe og eksperimentere. Nogen gange slår børnene sig, men det går over. Her er de ikke i tvivl om, at motorik og krop er en god indgangsvinkel til pædagogisk arbejde med børns alsidige udvikling.

En hel række børn står i kø. De snakker og pjatter, men der er styr på geledderne. De skal nemlig have en tatovering. Forrest i køen står en pige. Hun er ved at få tegnet en drage, der spyr ild.

"At stå på række er bestemt også en pædagogisk opgave, hvor krop og bevægelse er aktuelt. De lærer at stå stille, at være opmærksomme på hinanden og at samarbejde. Det nytter jo ikke noget, at alle farer op til tatovøren, for at komme først. For så bliver deres tato-

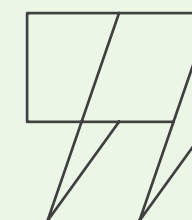
veringer grimme. Og måske får de slet ingen, så," siger Patrick Pedersen, pædagog i idrætsinstitutionen Børnehuset Stjernen i Herning.

Eksperimenter er vigtige
Børnehuset Stjernen er en VIA og DIF certificeret idrætsinstitution, der er bygget og indrettet, så de understøtter pædagogikken. Der er flere etager, små og store rum og der er højt til loftet. Møblerne er flytbare, så de kan rykkes rundt efter behov. "Vi er ikke traditionelt stue-

opdelt, men vælger at ændre indretningen efter behov. Så vi kan løbe, hoppe, kravle eller hvad vi nu vil. Inventaret er stole, der kan vippe, store puder man kan smide sig i og kasser, der kan stå på højkant eller som man kan stå eller kravle på," siger Morten Meldgaard Madsen, pædagogisk leder af idrætsinstitutionen Stjernen.

Han forklarer, at det er vigtigt, at børnene får lov til at eksperimentere, for så lærer de bedre. "Så slår de sig lidt en gang imellem. Det har børn ret til. Og heldigvis går det over igen. Og så er de den erfaring rigere. Vi er slet ikke i tvivl om, at motorik og krop er en god indgangsvinkel til børns alsidige udvikling," siger Morten Melgaard Madsen. Han fortæller, at i forbindelse med certificeringen til en idrætsinstitution, har hele personalet

Vi ændrer indretningen efter behov. Så vi kan **løbe, hoppe, kravle** eller hvad vi nu vil.

KROP I DAGTILBUD

været igennem et kursusforløb med input til at arbejde med fokus på krop og bevægelse.

Pædagogiske overvejelser bag hver aktivitet

Når pædagogerne i en pædagogisk idrætsinstitution planlægger en aktivitet, har de et helt klart skema i baghovedet. Flere års bevidst arbejde med krop og bevægelse i fokus, betyder, at de ikke nødvendigvis sidder med et fysisk skema, hver gang de planlægger en aktivitet. Men bevidstheden er der.

Tankegangen er, at en aktivitet ses i fire forskellige udviklingsperspektiver. Et fysisk, et socialt, et kognitivt og et psykisk perspektiv. Her vurderer de, hvad denne aktivitet særligt bidrage med på de fire planer i forhold til den aktuelle børnegruppe? "Nogen gange leger vi en sko-leg. Alle børnene tager deres sko af og smider dem i én bunke. En enkelt leg og lige til at finde ud af. Har vi fokus på den fysiske udvikling, handler det fx om at få så mange sko ind eller ud af bunken, så hurtigt som muligt. Her er der høj intensitet i aktiviteten," siger Morten Meldgaard Madsen.

Han fortsætter og siger, at var fokus på det sociale eller psykologiske område, ville pædagogerne være opmærksomme på at få sammensat børnene efter forskellige parametre. Hvis nogle børn har det svært sammen, kan det her være et sted, hvor de kan få en god oplevelse med nogen,

VENTEPOSITION

For pædagog Patrick Pedersen er det vigtigt, at børnene lærer at kontrollere kroppen. Det træner de, når de står i kø og venter på selv at få en flot tatovering

de ikke normalt er sammen med. Her lærer de noget om samarbejde og om forskellighed. Hov, ham der var hurtig til at få samlet en masse sko. Så kan det også være, at han er god til noget andet. Og er fokus på det kognitive område, har pædagogerne også gjort sig tanker.

"Her handler det fx om at lave ekstra regler. Nu kan der måske være to børn inde i bunken og dele sko ud. Eller de skal måske tælle skoene. Med et kognitivt fokus, udfordrer vi børnene til at indtage forskellige roller og lægge strategier for, hvordan en opgave løses bedst muligt. Konkret i denne opgave, men det er jo en måde at lære løsningsstrategier på," siger Morten Meldgaard Madsen. Han pointerer, at han ikke er i tvivl om, at idrætsprofilen har været med til at højne fagligheden i institutionen. Blandt andet fordi alle har et fælles fokus, der styrker deres faglige sparring.

Krop og bevægelse – også når vi læser

I Herning Kommune har de et særligt fokus på dialogisk læsning. Det har de selvfølgelig også i Stjernen. Men det betyder ikke, at fokus fra krop og bevægelse fraviges.

"Det der så er særligt hos os er, at vi tænker krop og bevægelse ind i alle aktiviteter. Også de ikke traditionelle idrætsfaglige. I dialogisk læsning læser vi fx Klodshans. Det kan vi gøre forskelligt, men en måde er at dramatisere fortællingen sammen med børnene. Så de bliver aktive og lærer noget om og af fortællingen igennem kroppen," siger Patrick Pedersen, pædagog i Stjernen.

KROP I DAGTILBUD

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

Vores mindset er på bevægelse

Idræts- og Naturbørnehaven Olympia er der altid fokus på krop og bevægelse. Både mentalt og i de fysiske omgivelser. Og så er der plads til at slappe af og lade op ind imellem.

RESTITUTION

I drivhuset er der plads og tid til et hvil. Aktive børn har også brug for at lade op.

”Nu skal vi fange alle dem med de blå hatte”. En hob af både børn og voksne drøner af sted. Op og ned ad en hel masse bakker. Det er børn og pædagoger i Idræts- og Naturbørnehaven Olympia i Aalborg. Her er legepladsen skabt, så den er funktionsopdelt med kuperet terræn, løbebane, siddepladser og ladestationer.

”Vi har fokus på krop og bevægelse. Og vi er meget aktive. Kroppen har behov for aktivitet. Men i lige så høj grad også for restitution. Derfor har vi flere ladestationer rundt omkring. Her kan børnene trække sig til tilbage og hvile sig,” siger Torben Maarbjerg Jepsen, leder i Olympia.

Ladestationer til at samle energi

Han fortæller, at ladestationerne både findes udenfor og indenfor. Midt på grunden er et stort drivhus. Her er en masse paller

stabled op som sofa og bord. Og en stor trækasse er fyldt med puder, så den inviterer til at ligge og læse eller bare slappe af. Oppe ved huset er en hygekrog, hvis nogen gerne vil have fred og ro, men stadig gerne vil sidde udenfor.

Indenfor er der også indrettet, så børnene kan lades op, når de har behov for det.

”Vi har flere steder, hvor der er bygget en buevæg, der lukker af for resten af rummet. Her kan børnene smide sig på store sækkestole og lukke resten af verden ude ind imellem,” siger Torben. Han forklarer videre, at arkitekturen også er tænkt med fokus på krop og bevægelse. ”Alt er fleksibelt og kan flyttes rundt. Bordene kan hænges op på væggen og garderoibeskabene kan rulles væk og ud under et halvtag, så der pludselig er masser af løbe-, hygge- eller mødeplads,” siger Torben.

EKSPERTISE

I Idræts- og Naturbørnehaven Olympia har de udviklet en særlig faglig viden om idræt og bevægelse, som andre institutioner efterspørger.

Postmand Per i mange variationer

Sammen med Tina Krogh Jensen, pædagog i Olympia, forklarer Torben, hvordan hele institutionen lægger op til et særligt fokus på krop og bevægelse. Både i arkitektur, i uderummet og i personalets mentale mindset.

KROP I DAGTILBUD

LADESTATION

Ro og en god bog fylder energi på batterierne.

Tina fortæller om en leg, de kalder Postmand Per, der kan varieres i utallige former. Det handler om at finde forskellige genstande og putte dem i de rigtige postkasser. Det kan leges som stafet, som fangeleg eller som almindeligt løb.

”Det kan være en række forskelligt farvede kort, der skal puttes i postkasser. Så skal de først tage alle de røde kort og lægge et bestemt sted. Så tilbage til basen og så er det alle de blå kort. Og så videre. Fysisk er der fokus på aktiviteten. Og i vores kuperede

TERRÆN

Uderummet er designet til bevægelse.

terræn er der meget bevægelse,” siger Tina. Hun forklarer, hvordan det med et kognitivt fokus handler om at genkende farver og at koble elementer. Psykisk styrker det selvværd og selvtilliden at kunne mestre opgaven. ”Hvis vi fokuserer på det sociale element, kan vi vælge at variere gruppesammenhængen alt efter, hvilke udfordringer, der er i gruppen. Er der nogen,

der vil have godt af at arbejde sammen? Eller er der nogen, der trænger til lidt opbakning? Alt det pakker vi ind i Postmand Per legen. Vi åbner verden for barnet. Der hvor det er lige nu,” siger Tina.

Konkurrence i legen

Hun uddyber og siger, at de også nogle gange vælger at tage et konkurrenceelement ind i legen. ”Det kan være, at bomben springer om 3 minutter. Så skal vi alle sammen skynde os at få pakkerne af sted inden da. Det vigtige her er, at det er alle mod bomben. Så hvis vi ikke når det, er vi fælles om at tabe. Der står ikke bare et barn tilbage. Og når vi det. Ja, så er vi alle vindere,” siger Tina.

Det gør ikke noget at slå sig

I Olympia må man ikke køre med cykelhjelm. Det gør de kun, når de cykler ude i trafikken. Inde i børnehaven er det forbudt. ”Hellere slå sig lidt end at remmen fra en cykelhjelm sidder fast i et træ. Og så er det sundt nok at slå sig lidt en gang i mellem. Mange små skader forhindrer de store skader. I dag pakker vi generelt børn for meget ind,” siger Torben, og slutter af med at fortælle, at Aalborg Kommune benytter sig af den idræts- og naturfaglige ekspertise, der er i Olympia. De bruger pædagogerne som foredrags- og kursusledere for kommunens andre institutioner og for fx dagplejerne i kommunen.

Vi screener den motoriske udvikling

I idræts- og naturbørnehaven Olympia screener de børnenes motorik med faste mellemrum, så de kan støtte dem i deres udvikling.

Tre børn og to pædagoger går sammen og så er der forskellige prøver. Der er en jungleleg, hvor de skal bevæge sig rundt på forskellige forhindringer. Der er baner, de skal klare som forskellige dyr og så skal alle løbe, rulle og klatre. Den ene pædagog leger med og den anden noterer ned.

Bagefter planlægger de så, hvordan de kan støtte det enkelte barn videre i sin motoriske udvikling.

KROP OG MENTALT NÆRVÆR

Af Kim Bach Petersen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Presencing – når nærvær smitter

I en travl hverdag er det mere end svært at få den fysiske krop og det mentale nærvær til at følges ad. Presencing pædagogik handler om at træne og udvikle en nærværskultur, hvor det lykkes. For det intensiverede nærvær åbner for nye pædagogiske muligheder.

Der er pause. Pædagogerne sidder i personalerummet. Der er helt stille. Pædagogerne er midt i en stillestund, hvor de ikke gør andet end at sidde sammen, med lukkede øjne. De er opmærksomme på, at deres krop trækker vejret, helt af sig selv. Det gør de dagligt i 5 minutter. Til en start syntes de fleste, at det var akavet, men nu er stillestunden blevet uundværlig. Værdien af bare ganske kort at give slip, falde til ro og få tankerne dér hen, hvor kroppen

nu engang ér, er åbenbar: Det giver nye kræfter og fornyet overblik til resten af dagen. Eksemplet er hentet fra udviklingsprojektet Presencing pædagogik, hvor pædagoger og studerende arbejder med nye måder at beskrive og træne pædagogiske kernekompetencer på. Inspirationen kommer fra den amerikanske ledelses- og innovationsforsker Otto Scharmer, der ser et stort potentiale i nærværende møder, som han kalder for presencing.

OM

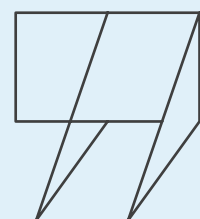
Kim Bach Petersen
kbp@via.dk
Cand.psych. og lektor på VIA
Pædagoguddannelsen i Horsens

Kim er særlig optaget af, hvad der udviklende nærvær i mødet mellem mennesker.

KROP OG MENTALT NÆRVÆR

Vejen til presencing er at slippe forestillingerne om, hvordan det var eller burde være. **I stedet sanses og skabes virkeligheden kropsligt hér-og-nu.**

Projektet satte i særlig grad fokus på, hvordan presencing kan trænes og bruges i praksis.

Slip rutinen og fokuser på nærværet

Stillestunden ovenfor er et eksempel på et øverum, hvor pædagoger træner at blive nærværende med sig selv. Målet er at skabe bedre forudsætninger for at være nærværende sammen med brugerne. I en almindelig travl hverdag kan pædagogen nemlig nemt blive fanget i ét perspektiv. Man er det samme sted, i de samme rutiner og med de samme børn eller brugere. Så man behøver ikke være nærværende. Man véd jo, hvad der skal ske, og derfor kommer det let til at ske. Udfordringen er, at pædagogen nemt glemmer at se og mærke og møde brugerne, der hvor de er. Det kan skabe unødige konflikter. Konflikter, der ofte bliver en hel kropslig kamp mellem pædagog og bruger, men også kan tage form af en indre kamp inde i brugeren. For følelser, der ikke gives plads, undertrykkes i kroppen.

Nærvær kan trænes

Men vi kan træne det nødvendige nærvær. Vi kan starte med noget så simpelt som at fokusere på det, der sker her-og-nu. Lægge mærke til det nye i situationen noget der er anderledes end før. I

stillestunden ovenfor er det så simpelt som at lægge mærke til, hvordan ikke to åndedrag er ens. Situationen er hentet fra en af projektdeltagernes dagligdag og er hendes eksempel på, hvordan træning af mentalt nærvær kan åbne for, at man møder brugeren med fornyet respekt. At reglerne forvandles til hypoteser, meninger bliver til refleksion, rutiner bliver til flow.

Presencing som anerkendelse version 2.0

I en pædagogisk sammenhæng kan vi måske bedst forstå presencing i forlængelse af anerkendelse. Anerkendelse handler om at kende den anden ud fra en oprigtig nysgerrighed. Når man nysgerrigt lærer den andens perspektiv at kende, får man også mulighed for at opdage, at éns eget perspektiv kun er ét af mange mulige perspektiver. Hvis man tør gribe

Træn dit nærvær
Følg en guidet åndedrætsøvelse her: [Precensing pædagogik – lær at træne dit nærvær](#)

den mulighed, bliver man sat fri af sig selv. Mødet mellem pædagog og bruger kan pludselig blive åbent, ubetinget, og frisat af begrænsende rammer og roller. Der er ikke længere én, der opdrager, og én, der skal opdrages. Man er sammen om det. Og den oplevelse udfolder sig af sig selv på en gensidigt afstemt måde. Det rigtige viser sig. Det kan lyde som magi. Men denne form for samhørighed er noget, man umiddelbart kan se

Genvej til presencing

- Vær dér, hvor din krop er
- Vær i det, du gør
- Vær sammen med dem, du er sammen med
- Vær nysgerrig: læg mærke til noget nyt

KROP OG MENTALT NÆRVÆR

som en vitalisering af kroppene. Øjnene glimter, armene rækker ud, kroppen summer og benene danser. Og nok så vigtigt. Det er noget, man som professionel pædagog kan øve sig i at få til at ske.

Fra samsansning til samskabelse

Vejen til presencing er at slippe forestillingerne om, hvordan det var eller burde være. I stedet sanses og skabes virkeligheden kropsligt hér-og-nu, når vi spørger til, hvad den anden ser, mærker og føler. Og selv fortæller, hvad vi ser, mærker og føler. Presencing er at komme til sans og samling, sammen!

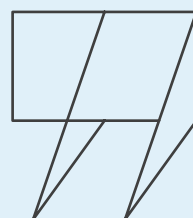
Hvis man som pædagog vil arbejde med presencing, foregår det i to spor. I kontakt med brugeren og i indre kontakt med sig selv. I udviklingsprojektet har fokus særligt været på, hvordan pædagogen kan øve sin indre kontakt med sig selv, fordi det typisk er kædens svageste led i en travl hverdag.

Forudsætningen for en nærværende og samsansende kontakt er nemlig en kropslig parathed til at rumme sine egne følelser, så man kan give plads til andres. Den parathed har vi øvet ved at bruge særlige former for dialog og selvdialog. Kort kan man sige, at "jeg" inviterer hele "mig" med i det, jeg gør, for at kunne rumme at have hele "dig" med. Dette er først og fremmest et indre arbejde, pædagogen gør selv som selvdialog. Men afhængigt af brugergruppen, kan det også gøres i dialog med brugeren.

Andet og mere end mindfulness

Presencing er på den måde mere og andet end en ny aktivitet. Det handler mere om selve måden, man er sammen på. Mange steder inddrages eksempelvis mindfulness og yoga i pædagogisk praksis. Og det skal være velkomment. Men det garanterer ikke i sig selv, at der er mere nærvær eller, at brugerne lærer at forholde sig mere nærværende til sig selv. Omvendt kan alle aktiviteter være med til at udvikle et sådan nærvær, hvis blot de laves med nærvær. Nærvær smitter – og det gør fravær også. Derfor handler presencing pædagogik i bund og grund om at skabe en nærværskultur.

Nærvær smitter – og det gør fravær også.

Projektet kort

Udviklingsprojektet Presencing pædagogik fortolker Otto Scharmers begreb presencing.

Målet er at bidrage med en ny måde at beskrive og træne pædagogiske kernekompetencer som nærvær, kontakt og refleksion.

I alt har 24 pædagogstuderende og uddannede pædagoger gennemført et træningsforløb med henblik på at kvalificere deres faglige selvforståelse og deres møde med brugerne gennem presencing.

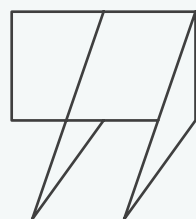
Læs mere om projektet [her](#) – og hent guidet åndedrætsøvelse

KROP OG MENTALT NÆRVÆR

Af Kim Bach Petersen, lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Det er gået op for mig, at dét at få styr på vejrtrækningen også gør, at jeg får styr på mig selv.

Når kroppen giver følelserne plads

Pædagogstuderende Jeanette Frederiksen Bjerg har deltaget i udviklingsprojektet Presencing pædagogik. Hun var nysgerrig efter, om træningsforløbet kunne hjælpe hende med at opbygge det nærvær og den særlige opmærksomhed, hun savner i det daglige arbejde med børnene. "Jeg vil gerne blive bedre til at bevare roen, så jeg ikke bare kommer med færdige løsninger og glemmer børnenes perspektiv i en travl hverdag", forklarer hun om sin motivation for at deltage.

Projektet har givet hende en række værktøjer og personlige aha-oplevelser. "Vi har fx arbejdet med at styre og bruge vores vejrtrækning konstruktivt", forklarer hun. "Det var lidt mærkelig og spøjst i starten. Men det er gået op for mig, at dét at få styr på vejrtrækningen også gør, at jeg får

styr på mig selv og kommer til stede i situationen". Netop den evne bruger hun nu dagligt i sit arbejde i børnehaven – og hendes fortælling nedenfor viser, hvordan trænet nærvær kan føre til mere anerkendelse og opmærksomhed på den andens perspektiv.

Den bedste borg nogensinde
Det er tid til at rydde op på legepladsen, vi skal ind og have madpakker. I et hjørne er fem børn i gang med at bygge en borg ud af grønne mælkekas-

ser. Der er en vældig aktivitet, humøret er højt. En pædagog går forbi og siger til børnene, at de skal rydde op. Børnene forsætter deres leg, som om de intet har hørt.

Jeg kontakter børnene: "Hold op, hvor er det fint, det I har bygget". Børnene fortæller om det og ser stolte ud. Alle byder ind med noget, de vil fortælle. Jeg lytter længe, indtil et af børnene spørger: "Kom du, fordi vi skal til at rydde op"? Jeg svarer: "Ja, det er lidt synd, at vi skal til at rydde op, men det er jo tid til madpakker".

OM

Jeanette Frederiksen Bjerg
Meritstuderende på VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og ansat i Horsens Børneasyll

KROP OG MENTALT NÆRVÆR

Et af børnene foreslår, at vi lader borgen stå, så de kan lege videre senere. Jeg siger: "Ja, det ville da have været en god idé, hvis det ikke var fordi, vi skal have ferie, så vi bliver desværre nødt til at rydde helt op".

Der var en af dem, der blev ked af det, for det var den bedste borg nogensinde. Et andet barn forsøger at trøste ved at foreslå, at de da bare kan bygge den igen en anden gang. Men den første protesterer og siger, at han ikke kan huske, hvordan de gjorde. Der er stille lidt. Endelig foreslår et af børnene, at vi tager et billede.

Jeg henter et kamera og børnene stiller sig alle stolte op. Jeg tager et billede, og siger, at så kan vi begynde at rydde op. Ingen protest. Børnene går i gang med oprydningen. Mens vi rydder op spørger et af børnene, om man ikke kan sætte billedet op, så han næste gang kan se på billedet, mens han bygger. "God idé", siger jeg.

RESPEKT

Børnenes oplevelser blev taget alvorligt. Det var den bedste borg nogensinde.

Plads til alle følelser

I eksemplet med borgen ved Jeanette Frederiksen Bjerg, at børnene selvfølgelig bliver kede af det, når en god leg skal stoppe. Men i stedet for at insistere på, at der skal ryddes op alligevel, er hun nærværende og giver plads til, at følelserne får lov at bevæge sig ud igennem kroppen. Børnene får lov til at være kede af det, så de kan dele og sammen bearbejde tabet af den gode leg.

Jeanette favner både børnenes glæde, vrede og skuffelse i en tro på, at et kropsligt nærvær med sanser og følelser er vejen til et oprigtigt samarbejde. Hun kunne have fokuseret alene på oprydningen og overtruffet børnenes reaktioner. Det gjorde hun ikke. Hun tog deres perspektiv meget alvorligt og anerkendte respektfuldt de følelser, børnene udtrykte. Og så undgik hun i øvrigt en træls situation for begge parter, hvor hun skulle slæbe afsted med en mælkekasse i den ene hånd og grædende børn i den anden.

KROP OG MEDIER

Af adjunkt Jesper Dam Larsen og lektor Hanne Kusk, VIA Pædagoguddannelsen

Kroppen i filmen

Om filmproduktion og pædagogik – i et kropsligt perspektiv

Digitale medier er for længst blevet en del af børns hverdagsliv. Også i dagtilbud og skole. Film er desuden en stor del af børnekulturen og har betydning for barnets bevidsthed om sig selv og sin krop. Få ideer, apps og iPadfunktioner til dit pædagogiske arbejde med "kroppen i filmen".

Når pædagoger og lærere arbejder skabende med film, er det oplagt at gøre kroppen til omdrejningspunktet. I både de pædagogiske læreplaner og børnehaveklassens kompetenceområder er krop og bevægelse nemlig centrale temaer. Børnene skal være fysisk aktive og styrke motorikken. En anden dimension handler om kropsforståelse og barnets glæde ved at udtrykke sig igennem sin egen krop. Der er derfor god grund til at fokusere på krop og digitale medier i både daginstitution, SFO, børnehaveklasse og skolens understøttende undervisning.

I et forsknings- og udviklingsprojekt undersøger vi derfor, hvordan kroppen kan bruges

som indhold i filmen, og hvordan kroppen anvendes i børnenes skabende arbejde med film. Undervejs fungerer den medie-pædagogiske loopmodel, som et vigtigt planlægnings- og analyseværktøj.

Hent inspiration og få gode ideer

I et medie-pædagogisk forløb, som det vi arbejdede med i projektet, er kroppen i spil på mindst to måder. Kroppen er temaet i filmproduktionen. Vi fortæller fx, hvad kroppen kan eller gør, når den danser eller løber. Men samtidig er der også fokus på, hvordan børnenes egne kropslige bevægelser og positioner, deres indtryk og udtryk kan indgå i forløbet med film.

OM

Hanne Kusk
hku@via.dk
Cand.pæd. i billedkunst. Lektor på
VIA Pædagoguddannelsen i Thisted

Vidensmedarbejder ved FOU,
Center for pædagogik og pædagogisk
arbejde

Medforfatter til bogen "Digital
Pædagogik"

OM

Jesper Dam Larsen
jedl@via.dk
Cand.pæd., adjunkt på VIA Pæda-
goguddannelsen i Thisted

Vidensmedarbejder ved FOU Center
for pædagogik og pædagogisk
arbejde

KROP OG MEDIER

Filmene bliver fx forskellige, når børnene filmer oppe fra et træ, ligger på gulvet, har en iPad højt hævet over hovedet. Eller når de danser afsted som en sommerfugl og filmer i sommerfugleperspektiv.

Det er vigtigt, at pædagogen eller læreren inspirerer børnene i den indledende proces. Fx ved at finde og se små film sammen, der kan være udfordrende og inspirerende. Men også ved at finde på sjove måder at bruge kroppen og kameraet på, sammen med børnene.

Stop Motion som kreativt værktøj

Stopmotion er et af de værktøjer, der gør det let og sjovt at arbejde eksperimenterende med temaet krop og film. Stopmotion er en række enkeltbilleder, der er stykket sammen til en film. Effekterne opnår man ved at optage kroppen eller genstanden med enkeltbilleder. For hvert billede flytter man lidt på kroppens eller genstandens stilling eller placering. Når billederne afspilles som film, vil det give illusionen om en glidende bevægelse.

Med stopmotion film som værktøj, kan børnene animere alle typer genstande, fx legoklodser, grøntsager og modellervoks. En anden mulighed er at bruge børnenes egne kroppe. Her kan de lege og eksperimenterer med bevægelser, der aldrig ville kunne udføres i virkeligheden. Fx at man sidder på gulvet, imens man bevæger sig igennem rummet, så det ser ud som om man kører. Eller man svæver i luften, ved at man optager en masse billeder, hvor man hopper. Se et eksempel [her](#).

Disse film bliver mere utopiske i forhold til, hvad man kan med sin krop. Først og fremmest er det vigtigt at eksperimenterer og lege med funktionerne i Stopmotion. Senere kan børnene, i samarbejde

med pædagog eller lærer, arbejde mere bevidst med fortælling, form og produkt.

Skærp den didaktiske vinkel

Og her kan "Den mediepædagogiske loopmodel" være et inspirerende didaktisk og læringsmæssig værktøj. Modellen rummer 5 loops, der hjælper pædagogen med at strukturere og praktisk organisere aktiviteten. Samtidig hjælper modellen med at sætte fokus på samarbejdet med børnene om medieindtryk, udtryk og betydningsdannelse.

Apps og kreative idéer til dit mediepædagogiske arbejde

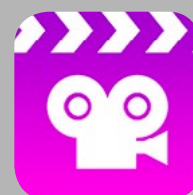
McLaren's Workshop

App'en præsenterer filmkunstneren McLaren og giver mulighed for at se mange af hans stopmotion film. McLaren's teknikker kan afprøves via filmworkshops i app'en. Inspirerende app, med fokus på den kunstneriske side af filmarbejdet.

iMovie

iMovie gør det enkelt at redigere filmklip, der er optaget direkte på iPaden. Man kan klippe forskellige filmklip sammen og redigere lyd, lægge ekstra lyd og musik på. iMovie har funktioner, der får titel og rulletekster til at se flotte ud, inden for forskellige filmgenrer fx bollywood, kærlighedsfilm, krimi m.m.

Stop Motion

Stop Motion Studio og iStopmotion er stop motion film apps. Mulighed for at optage lyd, redigere og klippe billeder ind og ud, ændre rækkefølge og lægge tekst på. Børn kan med få instruktioner selv gå i gang. Det er muligt at trække forskellige stopmotion klip ind i iMovie. Stop Motion Studio har en green screen funktion.

Videostar

Videostar giver børnene mulighed for at danse til en kendt melodi og filme det. En enkel form for film, hvor kroppen og dansen er i centrum. Det er muligt at filme, ændre på filmene, sætte musik ind og redigere. Det er meget nemt at dele sine film med andre.

Coach's Eye

Coach's Eye giver mulighed for at se bevægelser i slowmotion, spole frem og tilbage manuelt, tegne på skærmen m.m. App'en er tænkt som et værktøj for sportsudøvere, men er et fantastisk værktøj for børn, der eksperimenterer med kroppens bevægelser, fx når man hopper, løber, springer ned fra et højt sted?

KROP OG MEDIER

Den mediepædagogiske loopmodel

- **Tema** handler om indholdet i filmen. Hvad er børnene optaget af og hvordan kan deres interesser inddrages? – og med hvilken kunstnerisk og æstetisk vinkel? Et tema kan være: krop og film – eller stop-motion og krop, stumfilm og krop, dans og film, etc.

- **Teknik** handler om de tekniske hjælpemidler og færdigheder. Det kan være iPad og dens funktioner eller en eller flere apps, alt efter børnenes og de voksnes interesser og færdigheder. Det vigtigste er modet og lysten til at eksperimentere med teknikken.

- **Rammer** handler om at skabe tid til fordybelse og plads til leg, eksperimenter og undersøgelse. Den fysiske ramme og muligheden for at udfolde sig har stor betydning for proces og produkt. Man kan filme både udenfor og indenfor, kravle op i træer og rulle sig rundt med kameraet.

- **Kreativitet og æstetik** handler om at se muligheder for forskellige kropslige udtryk og indtryk. Det kan være en god idé at arbejde med dans, dramatisering, følelsesudtryk, stunts, stagefight, der udfordrer kroppen og dens muligheder for udtryk. iMovie giver fx bud på forskellige genrer og mulighed for forskellige former for filmiske udtryk og indtryk.

- **Kultur** handler om at inddrage børnenes egen kultur. At skabe sammen med børnene og at lade børnene skabe selv. De aktiviteter, der vælges til arbejdet med temaet krop og film, har betydning for hvilken kropskultur og mediekultur, der fremmes i institution eller skole.

Apps der udfordrer og giver muligheder

Det er muligt at lave film i det små, og alle kan være med. Samtidig er der utrolig mange muligheder for progression og større produktioner, hvor det kropslige, det tekniske og det æstetiske udtryk kan udforskes.

Men grundlæggende lærer børnene ved at lege og eksperimentere. Gerne sammen med en professionel og inspirerende voksen, der har mod på, sammen med børnene, at lege med nogle af de mange apps og andre tekniske værktøjer, der er til rådighed. Som samtidig har fokus på leg, krop og handling.

Hent mere inspiration her

www.filmstriben.dk
Kvalitetsfilm til inspiration

Dansk filminstitut har udviklet et gratis undervisningsmateriale til 3-6 årige (link fra "undervisningsmateriale" www.dfi.dk)

Stine Liv Johansen: *Børns liv og leg med medier*. Dafolo Forlag (2014)

Klaus Thestrup: *Det eksperimenterende fællesskab*. Medieleg i en pædagogisk kontekst. Ph.d. afhandling. VIA System (2013)

Line Arlien-Søborg og Liselotte Michelsen: "Film i en pædagogisk praksis" I: Kirsten Mark, *Pædagogers arbejde med sprog og billeder*. Akademisk forlag (2013)

Brandt m.fl.: *Digital pædagogik*. System profession (2015)

KROP OG MEDIER

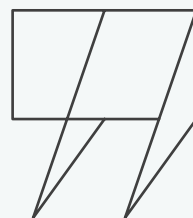
Af Gert Vorre, lektor og Michael Blume, lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Digitale eksperimenter med kroppen

Med et digitalkamera i hånden eller et GoProkamera monteret på foden eller maven udforsker SFO børn nye perspektiver på krop og bevægelse. Eksperimenter med digitale medier skærper deres sensibilitet og forståelse af, hvordan kroppen ser ud og hvad den egentlig kan.

Hvordan ser et spark ud, hvis foden havde øjne? Hvordan ser din hånd ud, hvis vi fotograferer den fra usædvanlige vinkler eller gennem trådnettet i skraldespanden? Sådanne spørgsmål blev børnene i to SFO'er stillet overfor i et forsøgs- og udviklingsprojekt. Målet var at undersøge, hvordan eksperimenter med digitale medier kan skærpe børnenes bevidsthed om kroppen. Projektets antagelse er, at eksperimenterende processer med ukendte kameraperspektiver sammen med efterfølgende redigeringsprocesser giver børnene mulighed for at arbejde med deres formbevidsthed. Når vi stiller dem helt konkrete opgaver, hvor de fx skal finde nye, skæve perspektiver på kropsdele som hænder og fødder, eller udforske kendte bevægelser som spark eller løb fra anderledes kropslige perspektiver, pirrer det deres nysgerrighed og får dem til at være mere udforskende. Børnene bliver tvunget til at se anderledes på og med deres krop.

De mange forskellige perspektiver udvikler børnenes blik for det usædvanlige i det sædvanlige.

OM

Gert Vorre
gvo@via.dk

Master i børne- og ungdomskultur, æstetiske læreprocesser og multimedier.

Lektor i musik på VIA Pædagoguddannelsen i Viborg og medarbejder i Center for forskning og udvikling, VIA Pædagogik & Pædagogisk arbejde.

OM

Michael Blume
mib@via.dk

Cand.scient. i idræt, lektor på VIA Pædagoguddannelsen i Ikast og medarbejder i Center for forskning og udvikling, VIA Pædagogik & Pædagogisk arbejde.

KROP OG MEDIER

POSITION

To piger eksperimenterer med kameravinkler og perspektiver på kroppen.

HÆNDER

Kameraet hjælper børnene med at få øje på kroppens former.

Se lige min hånd

I SFO'en Palletten i Herning blev børnene opfordret til at finde usædvanlige vinkler på hænder. I takt med, at de zoomede ind på den udvalgte kropsdel, begyndte de ret hurtigt at eksperimenterer med afstande, udsnit og perspektivisk forvrængning. De fotograferede hænder, der griber om et håndtag nedefra, en hånd der lukker et skab indefra. De tog billeder af hænder holdt op mod en vinduesrude indefra samtidigt med, at andre fotograferede de samme hænder udefra. De mange forskellige perspekter udvikler børnenes blik for det usædvanlige i det sædvanlige. Dette kan bidrage til en øget sensibilitet for kroppens form og for, hvordan bevægelse kan styres og formes. Kameraet bliver i den forbindelse til et instrument, der fastholder og reproducerer udforskende processer.

Fra kroppens perspektiv

Mens børnene i Paletten sætter fokus på kroppen med kameraet, så eksperimenterede SFO Hyldgård i Ikast med fokus fra kroppen. Med et goPro-kamera monteret på kroppen udforskede børnene, hvordan det ser ud, når man løber, klatrer, gynger, kører mooncar – eller sparker til en bold. Ved at filme og efterfølgende se deres kendte omgivelser i bevægelse fra kroppens perspektiv, skærpes børnenes sensibilitet i forholdet mellem krop og omgivelser.

Større bevidsthed om form

Projektet kan lære os, at interaktionen mellem barnet, mediet og omverdenen bidrager til at udvikle børns bevidsthed om (kroppens) form. Og til en forståelse for, at form kan udforskes fra forskellige perspektiver og at form kan transformeres til nye udtryk. Arbejdsprocesserne med digitale medier har altså givet børnene en mulighed for at se anderledes på krop og omverden.

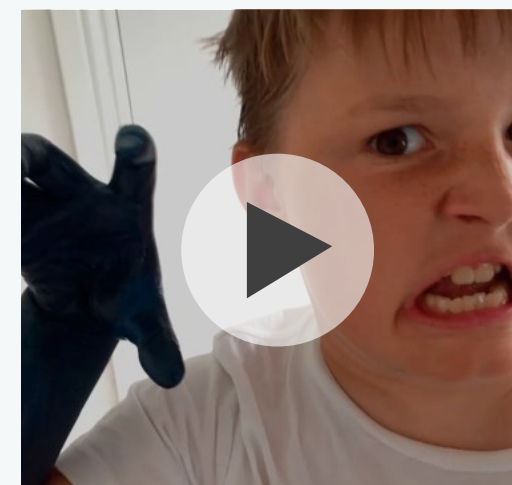

Projektet kort

Eksperimenter med skala er et 2-årigt forsknings- og udviklingsprojekt, der afsluttes i 2015.

Målet er at få ny viden om, hvordan pædagoger og børn kan arbejde eksperimenterende med digitale medier i æstetisk, pædagogisk praksis.

Syv SFO'er i Ikast, Herning, Viborg og Thisted deltager i projektet.

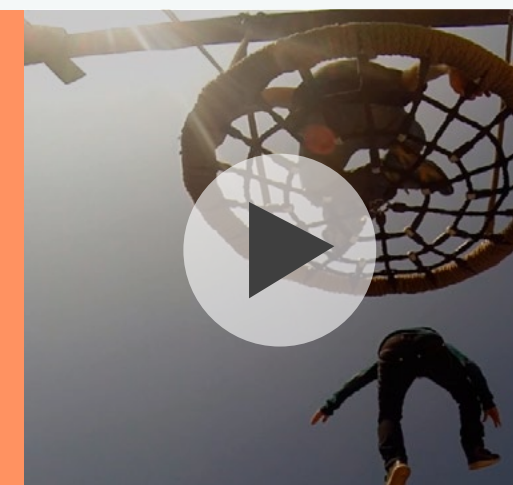

Se eksempler på børnenes film

Hands

Eksperimenter med video påsat kroppen

KROP I SKOLEN

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

Fokus på bevægelse i skolen

3.211 lærere og pædagoger på 43 skoler i fem kommuner har fået et kompetenceløft i idræt og bevægelse. Så de kan leve op til skolereformens krav om 45 minutters bevægelse om dagen. Intentionen er, at alle skal kunne udvikle og tænke bevægelse ind i skoledagen.

'Krop & Kompetencer' er et bevægelsesprojekt, der er kørt på flere skoler i fem kommuner i 2015. Skolerne er placeret i Jylland og på Sjælland i henholdsvis Aalborg, Herning, Ringkøbing-Skjern, Frederikssund og Slagelse kommuner.

A.P. Møller Fonden har givet 5.000.000 kr. til projektet. Og det er VIA University College, DIF (Danmarks Idrætsforbund), DGI (Danske Gymnastik og Idrætsforeninger) og Dansk Skoleidræt, der står for at uddanne de 3.211 lærere og pædagoger fra 43 skoler i at integrere idræt og bevægelse i undervisningen. Og klæde alle på til skolerefor-

mens krav om mere og bedre idræt og bevægelse i skolen.

Fra 10 øvelser til didaktiske overvejelser

Bodil Borg Høj, VIA Efter- og Videreuddannelse og faglig koordinator for projektet. "Vi kan allerede se en positiv effekt af forløbet," siger Bodil Høj Borg og fortæller, at evalueringerne fra den første undervisningsgang viste, at deltagerne ønskede flere øvelser og mere inspiration.

"Men efter at de havde arbejdet hjemme på skolen med de første øvelser, var deltagerne nu interesserede i at lære, hvordan

de selv udvikler undervisningsmateriale. De har flyttet sig fra at ville have konkrete øvelser til, at de gerne vil blive bedre til det didaktiske. Det er meget positivt. Og lige det vi gerne vil med forløbet," siger Bodil Borg Høj og fortsætter: "Vi er med til at udvikle et entreprenant mindset. Vi stiller krav til deltagerne om at være både deltagende, udviklende og implementerende".

Oplagt samarbejdsflade mellem lærere og pædagoger

Ifølge Bodil Borg Høj er pædagogerne oplagte deltagere i bevægelsesdelen i den understøttende undervisning (BUS). Men

Hvad er BIF og BUS?

BIF (Bevægelse i fagene) er aktiviteter, der er tænkt ind i undervisningen. Bevægelse der skal understøtte de faglige mål i fagene og give små brainbreaks.

BUS (Bevægelse som understøttende undervisning) skal bidrage til motiverende og varierede skoledage, og give lærere og pædagoger mulighed for at tilrettelægge læringsaktiviteter på en ny og bedre måde, så det understøtter og supplerer skolegangen.

KROP I SKOLEN

hun understreger, at de i høj grad også skal tænkes ind i bevægelse i den faglige undervisning (BIF). "Pædagoger har masser af idéer til forskellige former for bevægelse. Det ligger i deres profession. Deres udfordring er at tænke det ind i en skolefaglighed. Ind i fagene. Og her er der en oplagt samarbejdsflade mellem dem og lærerne, der jo har fagene helt inde under huden," siger Bodil Borg Høj. Hun uddyber og siger, at det er optimalt, når både lærer og pædagog er i klassen samtidig. Det er der ikke altid ressourcer til, men det er værd at prioritere.

Samarbejde om den åbne skole

I skolereformen arbejdes der med begrebet 'Den åbne skole'. Det betyder, at skolen inddrager sin omverden, blandt andet idrætsforeningerne. Ifølge Bodil Borg Høj er det aspekt i den grad tænkt ind i 'Krop og kompetence'. Projektet er netop konstrueret i et tæt samspil mellem VIA University College og tre landsdækkende idrætsorganisationer. "Det er oplagt at hente faglig ekspertise hos de lokale idrætsforeninger. Her kan skolen benytte trænere som gæstelærere og styrke fagligheden i fx idrætsundervisningen. Eleverne i overbygningen kan blive undervist af en uddannet badmintontræner eller de kan vælge at få karate på skoleskemaet," siger Bodil Borg Høj og tilføjer, at der i projektet også ligger en mulighed om at uddanne nogle af de ældste elever til at være ambassadører for bevægelse i skolen. Og så undervise de yngre elever.

Projektet kort

Projektet Krop & Kompetence er et partnerskab imellem DIF, DGI, Dansk Skoleidræt og VIA University College

- De tre landsdækkende organisationer er eksperter på idræt og bevægelse
- VIA er en vidensinstitution og ekspert i folkeskolen

Projektet har et undervisningskorpset bestående af 35 undervisere fra de fire organisationer. De arbejder ud fra et undervisningsmateriale, der er udviklet af Bodil Borg Høj og Anders Halling, begge VIA Efter- og Videreuddannelse

OM

Bodil Borg Høj
bbh@via.dk

Lektor, cand.scient i idræt og sundhed med profilmag i entreprenørskab og projektledelse.

VIA Efter- og videreuddannelse.
Faglig koordinator for "Krop & Kompetence"

PÆDAGOGER I SKOLEN

Bevægelse er et oplagt samarbejdsfelt for pædagoger og lærere.

KROP I SKOLEN

Af journalist Hanne Duus, hd@via.dk

De glemmer aldrig **Pythagoras**

På Sdr. Felding skole deltager hele det pædagogiske personale i projektet 'Krop og kompetencer'. Det har styrket det daglige bevægelsesbånd og betydet sjove, varierede bevægelsesaktiviteter i fagene.

"Det ligner en myretue, hvis man ser det fra en helikopter. Alle eleverne drøner rundt imellem hinanden i et kvarter". Det er Karin Engslund, lærer på Sdr. Felding skole, der beskriver det bevægelsesbånd, der hver dag løber på tværs af hele Sdr. Felding skole.

"Der er bevægelsesbånd fra 11:45 til 12:00 hver dag. Det er midt på dagen og lige på tide at få rørt kroppen og vækket hjernen," siger Karin. Og fortæller, at bevægelsesbåndet er delt i tre. Indskoling og udskoling har tre ting at vælge frit imellem. Mellemtrinnet er delt på faste hold, der skifter aktivitet hver uge. Både små og store kan vælge mellem en gåtur eller et boldspil. "De yngste kan desuden vælge en bevægelsesaktivitet, der handler om noget med leg. Mens de ældste elever også har

et alternativ. Fx cirkeltræning, limbodans eller at hoppe i buetov," siger Karin.

Legepatrolje

Det er lærere og pædagoger, der på skift forbereder indholdet til bevægelsesbåndet. I de store klasser er eleverne også begyndt at komme med forslag til forskellige aktiviteter. I de små klasser har de desuden en legepatrulje. Hver onsdag er der to elever fra sjette klasse, der står for en legeaktivitet i gymnastiksalen.

"De forbereder indholdet og er med til at gennemføre aktiviteten. Det kan være lege som 'Jorden er giftig' eller 'Trække gulerødder op'. Det er rigtig godt. Eleverne er vilde med det og sjette klassens elever lever flot op til det ansvar, de får," siger Karin, der fortæller,

FÆLLES INSPIRATION

Lærerne Vibeke Hansen og Karin Engslund og pædagog Sarah Baun fortæller, at alle har været på kursus i "Krop og kompetence". Og det har givet et fælles inspiration til at få mere bevægelse ind i skolens dagligdag.

KROP I SKOLEN

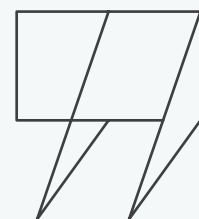

at bevægelsesbåndet er en succes. Det har haft en stor social effekt i indskolingen, som lærerne ikke havde forudset. Eleverne leger mere på kryds og tværs i frikvartererne.

Bevægelse i undervisningen

Karin Engslund underviser i indskolingen og fortæller sammen med sine kollegaer Sarah Baun, pædagog, og Vibeke Hansen, lærer i udskolingen, hvordan de har fået rigtig god inspiration fra projektet 'Krop og kompetencer'. Hele skolen har været af sted på kursus og det har givet et fælles grundlag og god inspiration til at få mere bevægelse ind i skolens dagligdag.

Sarah Baun er pædagog og hører også til i de mindste klasser. Hun fortæller, at netop det fælles grundlag og den gensidige inspiration er vigtig. "Hej, jeg har lige lavet det her forløb. Vil du ikke bruge det? Sådan hører vi hele tiden på personale rummet. Det kan være et vendespil med ord, eller diktat som et stjerneløb. Børnene løber hen og finder et ord, husker det og løber tilbage til basen, hvor de skriver ordet ned. Og så næste hold af sted. Det er godt for både krop og

Vi laver stopdans og spørger: Hvad er sandsynligheden for, at en lyshåret får en stol, når musikken stopper? **Så bliver det meget konkret at arbejde med sandsynligheder.**

hjerne," siger Sarah. Hun forklarer, hvordan de hele tiden er opmærksomme på flere former for at bruge bevægelse. Der er bevægelse med et fagligt islæt og så er der den almindelige bevægelse, der bare skal ryste krop og hjerne lidt.

"Vi veksler mellem at gå ud af klasserummet og nogen gange bare afbryde inde i klassen med en brainbrake for at aktivere hjernen. Her leger vi måske "Simon says" i fem minutter. Og så videre med undervisningen," siger Sarah.

Sandsynlighedsregning med fart på

De 45 minutters bevægelse om dagen, der blev et krav med skolereformen, gav i første omgang store udfordringer til lærerne i de store klasser. Vibeke Hansen,

lærer i udskolingen, fortæller, at det for mange lærere i udskolingen har været en udfordring at tænke bevægelse ind uden, at det kom til at gå ud over det faglige niveau.

Vibeke er derfor ekstra glad for 'Krop og kompetencer', fordi det gav hende lige den inspiration hun havde brug for til at kunne tilrettelægge bevægelse med det faglige islæt. Hun har fx lavet et forløb med statistik og sandsynlighedsregning.

"En enkel stopdans med musik. Hvor stor er sandsynligheden for, at det er en lyshåret, der ikke får en stol, når musikken stopper? Eller en mørkhåret, eller andet. Så odd'ser vi og ser så om det kommer til at passe. Så bliver det pludselige meget konkret at arbejde med sandsynligheder," siger Vibeke.

Bevægelse skaber minder

Hun fortæller, at faktisk er bevægelse rigtig interessant i forhold til matematik. Fx har eleverne tit svært ved at huske læresætninger som fx Pythagoras. Så nu har hun lavet en bevægelsesaktivitet med matematiske læresætninger. Ved forskellige poster i idrætshallen ligger tre stykker papir. De to er forkerte, mens den sidste er den rigtige læresætning.

"Hvis de tager den rigtige seddel, råber dommeren højt hurra. Men hvis de vælger en af de forkerte, skal de hinke hele salen rundt. På den måde glemmer de aldrig mere deres Pythagoras," griner Vibeke. Og understreger, at det er vigtigt, at de kan referere til noget. Sætte minder på det de lærer.

Alle tre er de enige i, at der er rigtig meget forberedelse i år, fordi det hele er helt fra bunden. Men til næste år har de en masse gode eksempler, de kan bruge og genbruge. Og så er de begyndt at få bevægelse ind i deres tankegang, så de automatisk tænker det ind, når de forbereder sig.

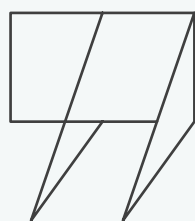
KROP I SKOLEN

Af Grethe Sandholm, lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Når kroppen **genkender** rum og regler

Pædagoger og lærere kan med fordel hjælpe børn med at skabe kropslig genkendelighed i overgangen mellem dagtilbud og skole. For når børn genkender, hvad de skal og må med kroppen, bliver der plads til koncentration og fordybelse

Når børn 'slår sig i tøjret' eller agerer uhensigtsmæssigt i forhold til den sammenhæng, de indgår i, kan en del af forklaringen være, at de ikke forstår eller kan aflæse, hvad der forventes af dem. Og af deres krop. Pædagoger og lærere må forholde sig bevidst og didaktisk til de sammenhænge børn sættes i. Det hjælper dem til at lære det repertoire af lærings- og værensrum som et skole- og institutionsliv byder på. De må arbejde bevidst med at skabe kropslig genkendelighed og dermed forudsigelighed for børnene. Og når det lykkes, får børnene ro til at lære og udvikle sig.

Kropslig genkendelighed handler i al sin enkelthed om at **lære børnene at begå sig** i de forskellige rum, de bevæger sig i.

Det er en af konklusionerne i et udviklingsprojekt, der undersøger, hvordan en kropslig tilgang til overgangen mellem dagtilbud og skole kan støtte børnenes skift. Projektet er et tværprofessionelt samarbejde mellem lærere, pædagoger og studerende. Og gennem en række workshops har de blandt andet sat fokus på, hvordan de hjælper børnene med at skabe kropslig genkendelighed.

Hvad er kropslig genkendelighed?

Kropslig genkendelighed handler i al sin enkelthed, om at lære børnene at begå sig i de forskellige rum, de bevæger sig i. Når vi udnytter, at børnene genkender og afkoder bestemte typer af rum og "oplæg" til bevægelse, så skal barnet bruge mindre energi på at aflæse og undre sig over, hvad der forventes. De behøver ikke at 'bokse med' og udfordre

OM

Grethe Sandholm
gsa@via.dk
Lektor, VIA Pædagoguddannelsen
i Aarhus

Medarbejder i Innovationslaboratorium Bevægelse og Pædagogik,
VIA Efter- og videreuddannelse

KROP I SKOLEN

rammerne så meget. Dermed kan barnet fordybe sig og koncentrere sig om indholdet. Uanset om der er tale om læsning, matematikundervisning, længdespring eller det sociale samspil i en leg.

Og de fysiske rum, som børn møder i deres hverdagsliv, er der netop indbygget forskellige muligheder og begrænsninger for kroppens udfoldelse. I de rum vi tilbyder børnene, ligger der et ønske om, at de agerer på en bestemt måde. Under samlingen i børnehaven eller matematiktimen i skolen er der andre forventninger til Sofie og Mads' kropslige udfoldelser, end når de leger i puderummet eller er på cykeltur i naturen. Og pædagoger og lærere kan arbejde med at bevidstgøre og tydeliggøre disse strukturer og forventninger.

Skoleparatheden sidder også i kroppen

Pædagoger har et ansvar for, at børnene er skoleparate, når de forlader børnehaven. Der er fokus på, at børnene skal have udviklet sociale og kognitive kompetencer, så de kan honorere skolens krav. De skal kunne samarbejde og være parate til at arbejde med tal og bogstaver. Men en kropslig tilgang og en opmærksomhed på kroppens evne til at huske og overføre viden bidrager i lige så høj grad til skoleparatheden. Børn har fx erfaringer med at disciplinere kroppen og sidde eller stå stille, når de får en fælles besked. Den viden kan de med fordel overføre i bestemte skolesammenhænge.

Ifølge Thomas Moser, professor på Høgskolen i Buskerud og Vestfold, er krop og bevægelse et eksistentielt livsudtryk for

børn og grundlag for mange erfaringer. Det er herigennem de viser, hvem de er, og hvad de kan. De husker og lærer med kroppen, og derfor er kropsligheden en central del af barnets dannelsesproces. En central del, som pædagoger og lærere skal tage alvorligt og udnytte konstruktivt.

Vi kan træne kropslig genkendelighed

Men hvordan skaber vi helt konkret kropslige koblinger, mellem den hverdag børnene havde i børnehaven og den skoledag, de nu skal fungere og trives i? Hvordan udnytter vi alle de automatiserede bevægelser og den kropslige viden, som barnet har med sig, og som kan give barnet overskud til at lege, lære og være i ro sammen med andre? Det gør vi bl.a. ved at:

- Støtte udvikling af et solidt bevægelsesmæssigt fundament, hvor barnets sansning og motoriske færdigheder er veludviklede.
- Motivere og fange børnenes opmærksomhed ved at gå foran, være kropsligt aktiv, engageret og deltagende og at have fokus på vores egne kropslige positioner
- Ved at formidle og kropsliggøre de forventninger, vi har til børnenes. Fx kan vi træne børnene i at sidde tæt sammen og have opmærksomhe-

BEVÆGELSEGLÆDE

Gyngen appellerer til aktivitet og bevægelse – både i børnehaven og skolen.

KROP I SKOLEN

I RO SAMMEN

Børn kan med fordel lære at genkende, at bestemte "rum" signalerer: Her holder vi kroppen i ro.

den rettet mod den voksne, når vi holder samling. Børnene lærer at være tæt på hinanden, holde deres krop i ro og være stille, mens en voksen eller en kammerat taler. Og børnene indarbejder en kropslig automatik; at række armen op, inden munden må tale.

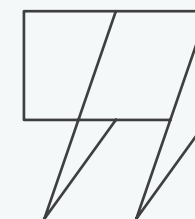
- Skabe nye, positive og overraskende kropslige erindringer. Fx ved bevidst at introducere nye, udfordrende lege, der kan fremme bevægelsesglæden

Afrunding

Der er bred enighed om, at en god overgang fra dagtilbud til skole er afgørende for skolebarnets læring og trivsel. I projekt "Kroppen i pædagogikken" har vi arbejdet målrettet med at beskrive, hvordan større opmærksomhed på kroppen i forberedelsen til skolelivet, kan være med til at understøtte en god skolestart. For en god

motorik er adgangsbillet til mange aktiviteter. Og et vel-fungerende sanseapparat og evnen til kropsligt at afkode og genkende rum og situationer, hjælper børnene med at bruge deres energi og opmærksomhed på det, der er vigtigt.

Større opmærksomhed på kroppen, kan være med til at **understøtte en god skolestart.**

Projektet kort

Projektet Kroppen i pædagogikken er ét af en række projekter under VIAs Innovationslaboratorium for Pædagogik og Bevægelse

Projektet har fokus på, hvordan kroppen, og bevidst arbejde med kroppens evne til at huske og genkende, kan understøtte børns overgang fra dagtilbud til skole. Begrebet kropslig genkendelighed er centralt i projektet

I projektet deltager pædagoger fra to dagtilbud samt lærere fra en skole og studerende fra VIA Pædagoguddannelsen i Aarhus.

SPIDS PEN

Af Helle Skovbjerg Karoff, lektor, ph.d. og legeforsker ved Aalborg Universitet

Det farefulde er legens benzin

Slip kontrollen. Giv børnene førertrøjen på, når de udforsker og udfolder den vilde leg. For børn opfinder selv strategier, der holder dem skadesfri og legen i gang ...

Faren er vigtig. Og det farefulde en central dynamik, når legen skal leve og blive ved med at udfolde sig. Det farefulde skal bruges til at skabe nye muligheder. Det gælder både, når man hopper på trampolinen sammen med sine venner, og når man bygger et højt tårn på værelset, der skal smadres så sejt og skørt som muligt.

Samtidens sikkerhedskurs

Men legens perspektiv har trange kår i samtiden. Det skyldes en stærk læringsdiskurs – og med den en stærk sikkerhedskurs, der hindrer børn i at gøre sig livsvigtige erfaringer. I læringsdiskursen spiller den voksne altså en central rolle; som beskytter, overvåger og den der ved bedst. Den voksne tager affære, putter net om trampolinen og skærer grene af

OM LEG

Bogen handler om legen og det legende i livet. Hvordan folder legen sig ud og hvordan kan vi forstå leg og skabe legestemning? I bogen møder vi 17 børn og deres familier og vi følger dem i sammenhænge og i konkrete legesituationer.

Køb bogen her

træerne, så barnet ikke falder ned. Sætter filtre på adgangen til digitalt materiale, så barnet ikke oplever vold og mobning på de sociale medier. Frygten er stor hos de voksne. Både hos forældre og det professionelle personale. Og både lærings- og sikkerhedskursens tematisering af forholdet mellem børn og voksne er problematiske i et legebeperspektiv.

Udøverne skal spille første violin

I legens perspektiv spiller de udøvende nemlig første violin. De trækker på deres repertoire af gode dukkelege, sjove trampolinspring og byggestrategier i hulebygning. Og det er gennem deres kendskab til praksisformer og gennem deres villighed til at dele strategier og kompetencer med andre, at legen kommer til at fungere. De udøvende – børnene – er med andre ord i spotlight, når legen skal folde sig ud. Voksne omkring børnene skal have blik for børnenes indfald, og de skal støtte de strategier, som børnene har i forvejen.

Men i sikkerhedskursen understøtter vi derimod det stik modsatte. Her indtager de voksne hovedrollen og dikterer legens fremtid gennem

OM

Helle Skovbjerg Karoff
karoff@hum.aau.dk
Lektor, ph.d. ved Aalborg
Universitet

Legeforsker og forfatter til en række bøger om legens karakter, stemninger og betydning.

SPIDS PEN

STRATEGIER

Helle Skovbjerg Karoff har i sin forskning undersøgt, hvor det farlige opstår i legen og hvordan børnene udvikler strategier for at håndtere det

velmenende formaninger, der underminerer udøvernes repertoire af kompetencer. Hvis legen fortsat skal være lyslevende, skal vi give børnene førertrøjen på. Lade dem udforske deres legepotentialer. Deres samvær, legesteder og legepraksisfællesskaber.

Hjælp de udsatte børn ind i legefællesskabet

De voksne bør i stedet kaste deres energi mod de børn, der har udfordringer med legens praksisformer. De børn, der aldrig rigtig er med til at sætte noget i gang. De børn, der er bange for det meste og ofte har historier om, hvordan nogen kom til skade der og der. Jeg kan kun opfordre til, at vi slipper kontrollen med dem, der faktisk kan. Og i stedet koncentrerer os om de børn, der har brug for ekstra støtte til at blive en del af den fælles lege-

praksis, hvor det farefulde er legens benzin. Og hvor det farefulde gør det ekstra spændende at løbe hurtigt ned ad en bakke eller klatre op i det højeste træ.

De larmer ikke bare

Børnene ved udmærket godt, at hvis de kommer til skade, ja, så er legen slut. For dem handler det derfor om at opfinde strategier for at kunne passe på sig selv og hinanden. En af de strategier, som børnene bruger, er støjen. De larmer og fylder i deres fysiske leg. Og ofte møder voksne omkring børnene støjen med formaninger om at tie stille, at dæmpe sig og "lege ordentligt". Men intet kunne være mere forkert. Støjen indgår som en central strategi i den fælles forståelse for at få legen til fortsat at leve og for fortsat at passe på hinanden.

De passer faktisk på hinanden

Ud over støjstrategier har børnene kompetencestrategier, der handler om at blive rigtig god til legen. Når man fx øver sig i at klatre, bliver man god. Og falder ikke så let ned. Børnene udvikler også fortællestrategier, hvor de bruger fortællingen som en måde at dele viden om, hvordan man passer på sig selv og hinanden.

Viden om børns strategier

Som pædagogisk personale er det helt centralt, at vi forstår disse strategier. Ikke bare som pjat. Men som afgørende praksisformer, der er med til at sikre børnene gode muligheder for, at legen kan fortsætte. Der er brug for viden om strategierne. Og der er brug for en kvalificeret snak med de forældre, der udtrykker stor bekymring for mulige ulykker i den fysiske legeudfoldelse.

En af de strategier, som børnene bruger, er støjen. **De larmer og fylder i deres fysiske leg.**

Følg os også på **Facebook** og kom med idéer til temaer, vi skal tage op.

Har du selv en vigtig historie at fortælle, så tøv ikke med at kontakte os!

Jeanette Svendsen, redaktør
jesv@via.dk

Glæd dig også til kommende temanummer:

Sommer 2016
Deltagelse – må jeg være med?